

Trends in de museum sector

Museumcijfers 2022

Inhoud

Kerncijfers en trends	3
Musea in Nederland	10
Bezoeken	17
Museumkaart	26
Onderwijs	32
Digitalisering	37
Personeel	40
Financiën	46
Inflatie	56
Over de Museumvereniging	61

Kerncijfers en trends

Toegankelijkheid musea onder druk door achterblijvende overheidssubsidies

2022 telde in totaal 23,5 miljoen museumbezoeken, ondanks de verplichte sluiting in de eerste vier weken van het jaar. Alhoewel de terugkeer van het publiek goed nieuws is voor de sector, zorgen de stijgende lasten voor een grote druk op musea. Bij een inflatie van 10% zijn de overheidssubsidies voor musea van 2021 naar 2022 slechts 1% toegenomen. Omdat veel musea tijdens de coronacrisis flink moesten interen op hun reserves en voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van subsidies, komen veel instellingen in financiële problemen. 49% van de musea, vooral middelkleine instellingen, had in 2022 een negatief bedrijfsresultaat. De verwachting is dat de financiële druk de komende jaren blijft toenemen en meer musea in de problemen komen als de subsidies niet meestijgen.

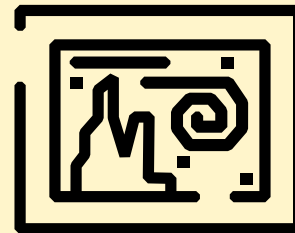
De stijgende bezoekcijfers laten intussen zien dat musea in trek zijn bij een breed publiek. Alleen zijn de eigen inkomsten van musea niet voldoende om de stijgende lasten mee te compenseren. De toegankelijkheid van musea komt onder druk te staan als musea hun toegangsprijzen mogelijk verder moeten verhogen. Om dit en verdere verschraving in de sector te voorkomen is het noodzakelijk om de subsidies mee te laten stijgen met de inflatie. Zo kunnen musea zich blijven innoveren, een goed aanbod aanbieden en bijdragen aan verbinding in onze samenleving.

Kerncijfers

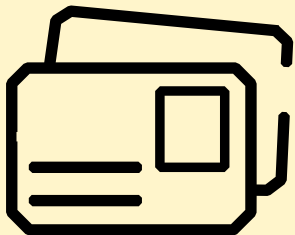
469

musea aangesloten bij de Museumvereniging

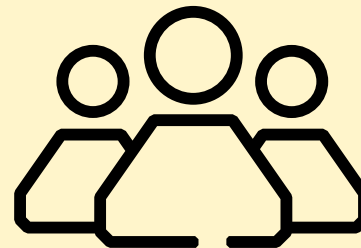
1.619

tijdelijke tentoonstellingen, waarvan 88% in het eigen museum

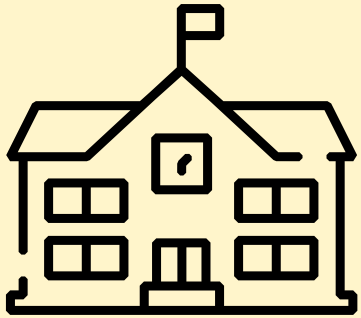
1,3

miljoen Museumkaarthouders, samen goed voor 7,1 miljoen museumbezoeken (30% van het totaal aantal bezoeken)

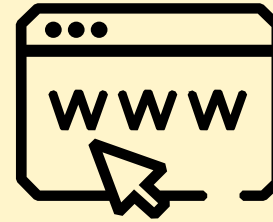
23,5

miljoen museumbezoeken, waarvan 5,6 miljoen (24% van het totaal) uit het buitenland

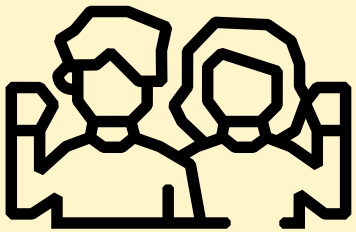
56

museumbezoeken in schoolverband per 100 leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs

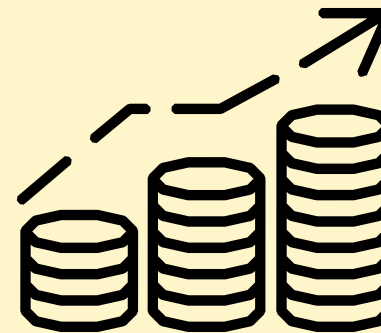
68%

van de collectie is via internet toegankelijk voor publiek

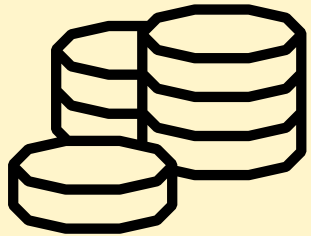
39.500

werkzame personen, van wie 66% als vrijwilliger of stagiair

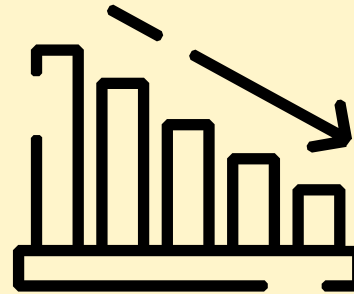
1,2

miljard euro omzet, waarvan 43% eigen inkomsten, 5% coronasteun en 52% overheidssubsidies

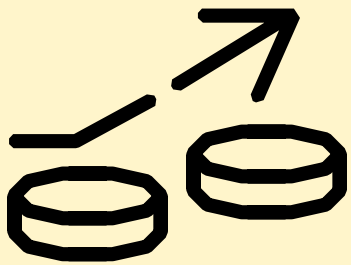
1,2

miljard euro kosten, waarvan
45% personeelskosten en
25% huisvestingskosten

49%

van de musea heeft een
negatief bedrijfsresultaat

1%

toegenomen overheidssubsidies
bij een inflatie van 10%

Recente trends

Er is duidelijk **herstel** te zien op vrijwel alle vlakken – de musea klimmen uit het coronadal van 2020 en 2021

Het **museumbezoek** is tussen 2021 en 2022 bijna verdubbeld, met een stijging van 93%

Schoolbezoeken zijn toegenomen ten opzichte van 2021, maar lopen nog achter ten opzichte van 2019

Bezoek van **Museumkaarthouders** in 2022 zorgt voor 11% van de totale eigen inkomsten, vergelijkbaar met cijfers van voor de coronamaatregelen

Ziekteverzuim is toegenomen van 5,0% in 2021 naar 6,0% in 2022

De **eigen inkomsten** zijn gestegen van 30% van de totale omzet in 2021, naar 43% van de totale omzet in 2022

In 2022 zijn de eigen inkomsten van de musea **501 miljoen euro**; 191 miljoen euro hoger dan in 2021, maar nog 35 miljoen euro lager dan in 2019

De **inflatie** in de museumsector tussen 2015 en 2022 komt uit op 25%, terwijl de overheids-subsidies in deze periode zijn gestegen met 11%

Musea in Nederland

469

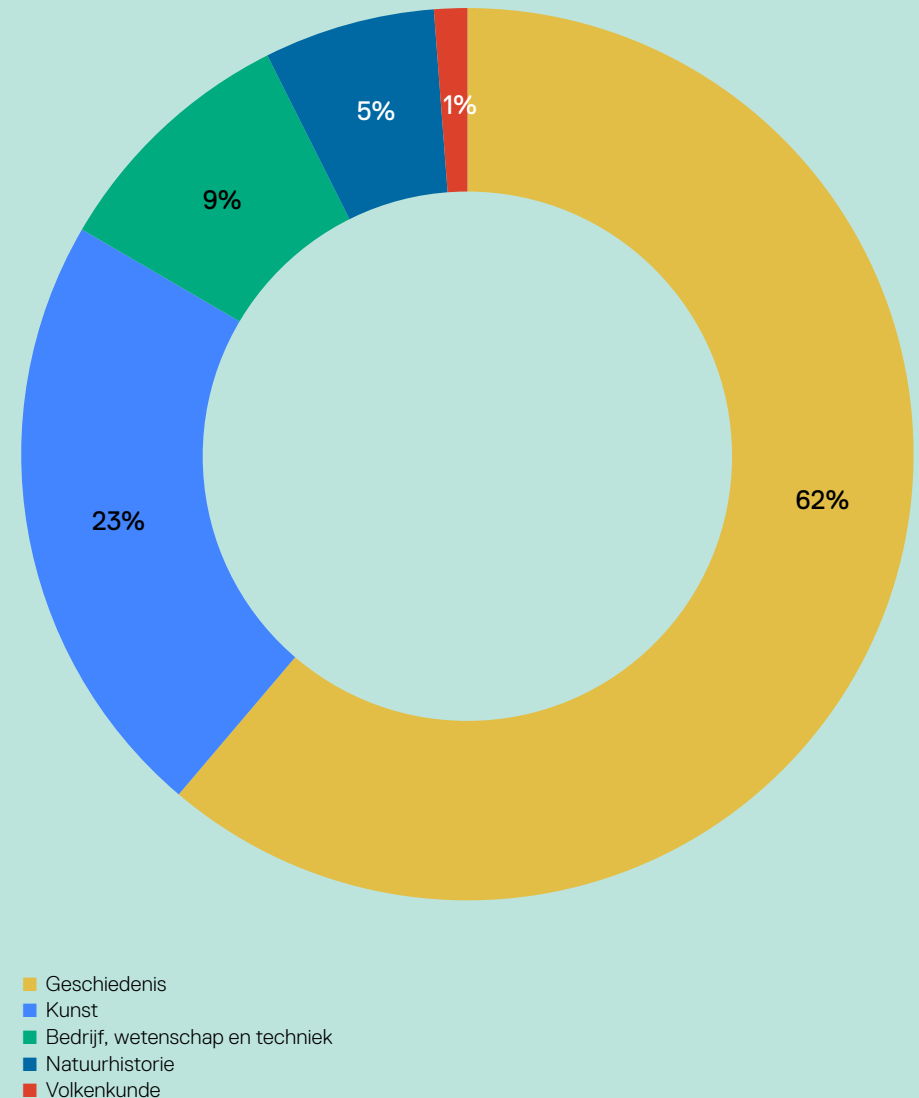
musea aangesloten bij
de Museumvereniging

De meeste musea (62%)
beschouwen zichzelf als
een geschiedenismuseum

Musea naar type collectie

In 2022 zijn 469 Nederlandse musea aangesloten bij de Museumvereniging. De musea hebben verschillende typen collecties. Sommige musea hebben meerdere typen verzamelingen, zoals kunst en geschiedenis, of wetenschap en natuur. De meeste musea (62%) beschouwen zichzelf als een geschiedenismuseum (figuur 1.1). De geschiedenismusea nemen in 2022 44% van het museumbezoek, 40% van het Museumkaartbezoek en 36% van de museale omzet voor hun rekening (tabel 1.1).

Figuur 1.1 Musea naar type collectie, 2022

Hoewel de geschiedenismusea veruit de grootste groep vormen, geldt dit niet in termen van de omzet. Die is met 518 miljoen euro het hoogst bij de kunstmusea, wat neerkomt op 45% van de totale museale omzet. In aantal vormen de kunstmusea net als in 2019, 2020 en 2021 met 23% de op een na grootste groep musea. Kunstmusea zijn relatief grote musea die goed bezocht worden, samen zijn ze goed voor 39% van het totale museumbezoek en 43% van het Museumkaartbezoek. De kleinste groep musea bestaat uit volkenkundige musea. Het gaat om 6 musea (1%), die samen voor 1% van het museumbezoek, 2% van het Museumkaartbezoek en 3% van de museale omzet zorgen.

Regionale spreiding musea

De 469 musea zijn niet gelijk over Nederland verdeeld (figuur 1.2a). De provincie Noord-Holland telt 98 musea

(21% van het totaal aantal musea), gevolgd door Zuid-Holland met 85 musea (18% van het totaal) en Gelderland met 61 musea (13% van het totaal). Aan de 469 musea worden in 2022 in totaal 23,5 miljoen bezoeken afgelegd. De musea in Noord-Holland trekken het meeste bezoek (figuur 1.2b). In totaal gaat het om 9,2 miljoen bezoeken. Dat is goed voor 39% van het totale bezoek. Binnen de provincie Noord-Holland vormt de regio Amsterdam het zwaartepunt voor wat betreft het museumbezoek. Aan de vijf grootste Amsterdamse musea worden samen 5 miljoen bezoeken afgelegd in 2022. Dat is meer dan de helft van het totale bezoek aan de musea in de provincie Noord-Holland. Deze musea laten ook een forse toename van de bezoekersaantallen zien: van 1,7 miljoen bezoeken in 2021 tot de genoemde 5 miljoen in 2022.

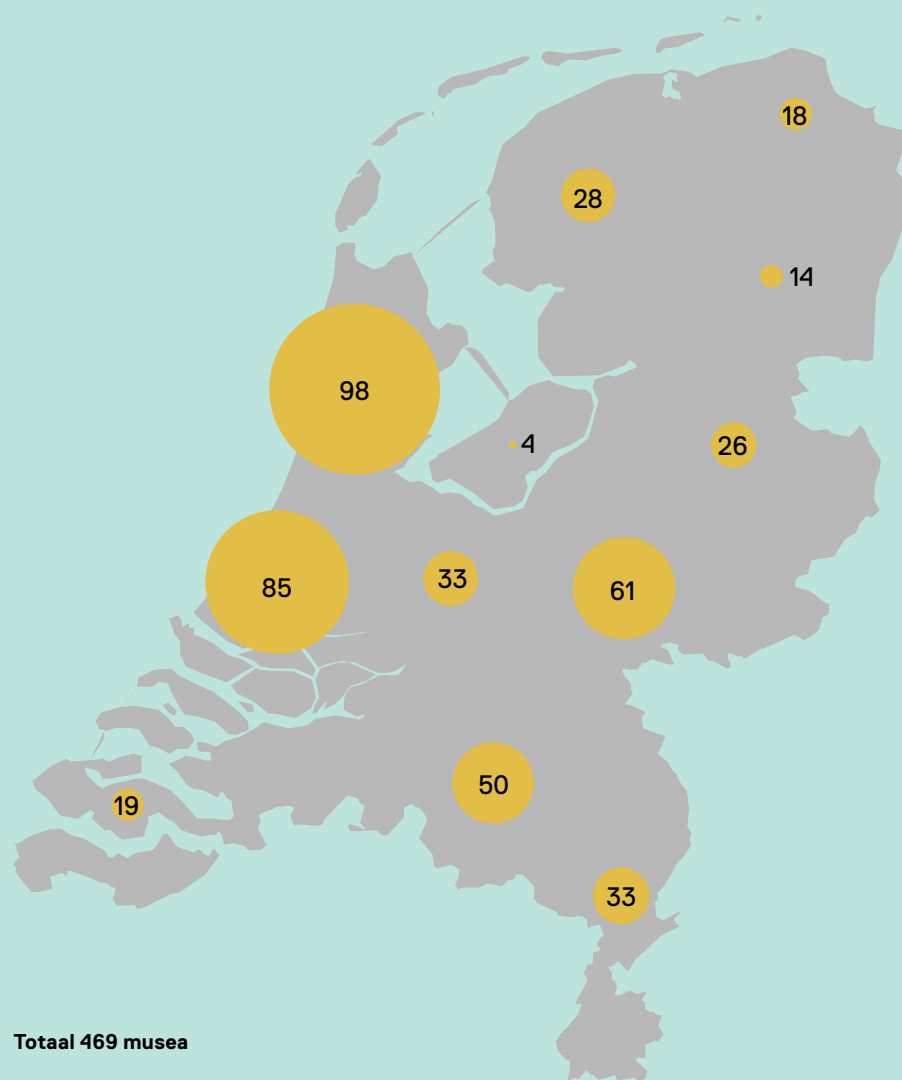
Tabel 1.1 Musea naar type collectie, omzet en (Museumkaart)bezoek, 2022

Type museum	Aantal musea	Aandelen musea	Omzet (x 1 mln. euro)	Aandelen omzet	Bezoeken (x 1.000)	Aandelen bezoeken	Museumkaart-bezoeken (x 1.000)	Aandelen Museumkaart-bezoeken
Geschiedenis	289	62%	419	36%	10.278	44%	2.831	40%
Kunst	109	23%	518	45%	9.205	39%	3.019	43%
Bedrijf, Wetenschap en Techniek	41	9%	118	10%	2.134	9%	636	9%
Natuurhistorie	24	5%	73	6%	1.542	7%	446	6%
Volkenkunde	6	1%	32	3%	338	1%	131	2%
Totaal	469	100%	1.159	100%	23.496	100%	7.062	100%

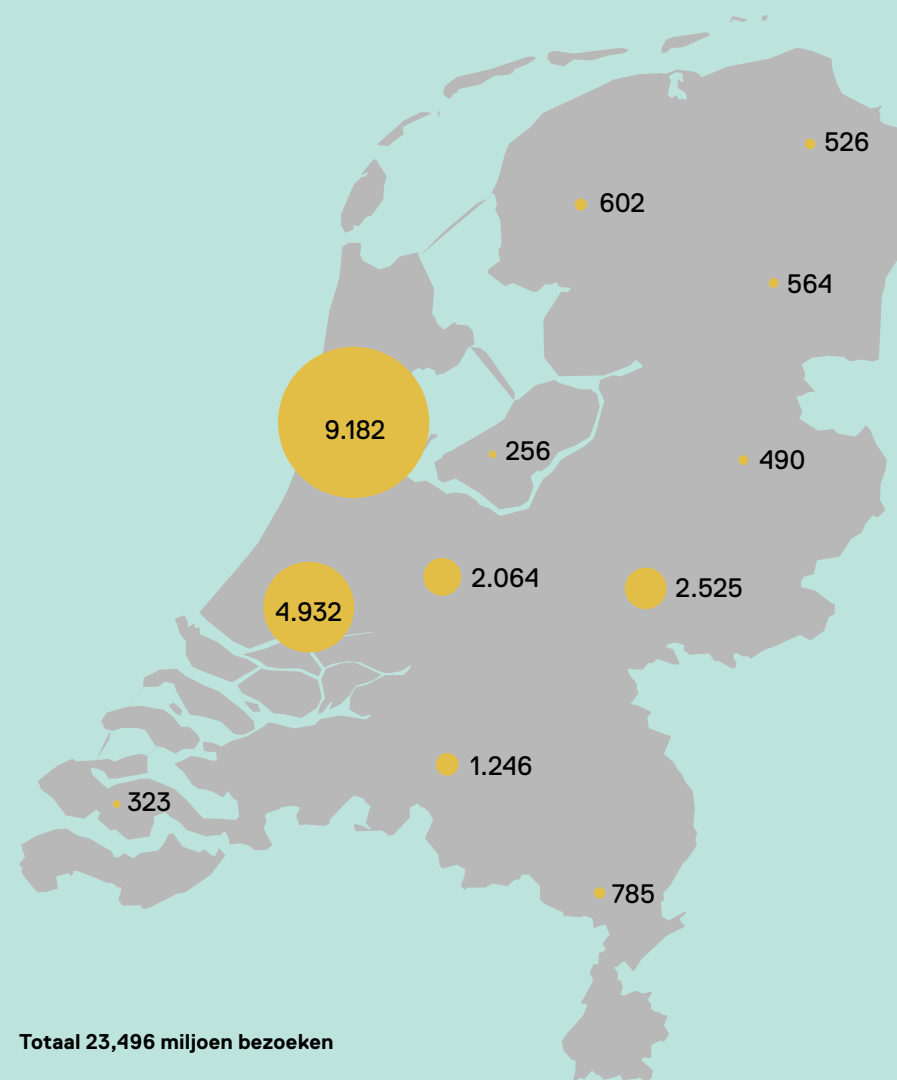
* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

Musea in Nederland

Figuur 1.2a Regionale spreiding musea in Nederland, 2022

Figuur 1.2b Regionale spreiding bezoeken (x 1.000) in Nederland, 2022

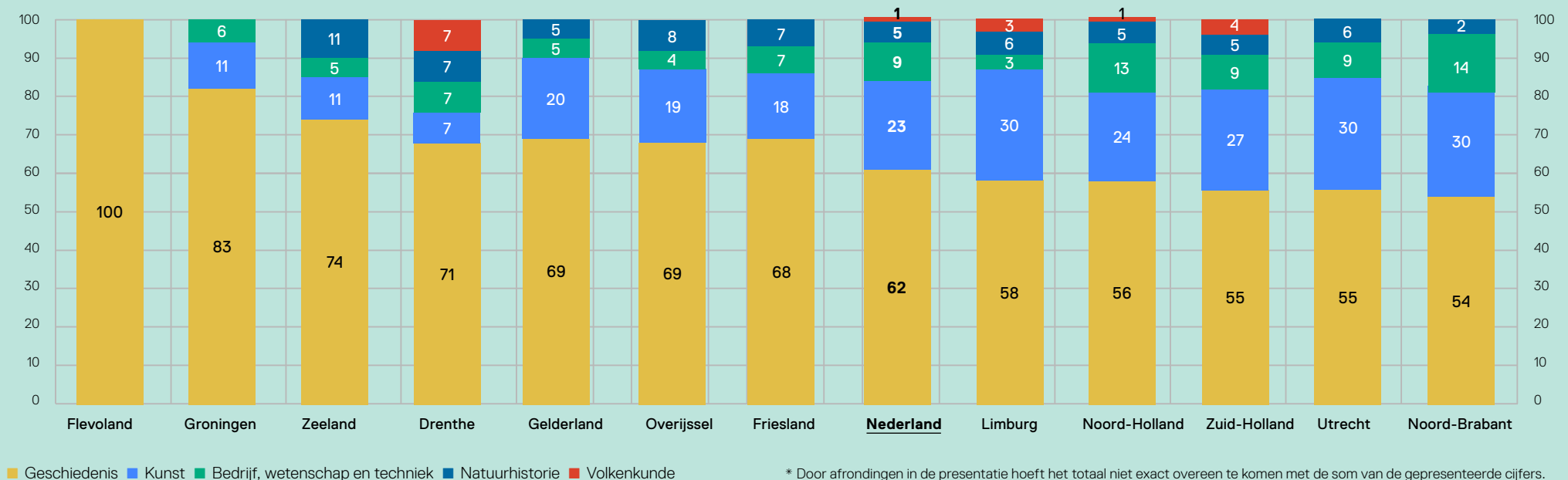

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

Het zijn vooral de centraal gelegen provincies waar het museumbezoek hoog is. Na Noord-Holland volgen Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht in het aantal museumbezoeken. Samen zijn deze vier provincies goed voor 18,7 miljoen bezoeken. Dat is bijna 80% van het totale museumbezoek. De in 2020 en 2021 teruggevallen buitenlandse bezoeken tijdens de coronacrisis zijn dus op de weg terug, mede doordat toeristen de grote(re) musea in deze provincies weer weten te vinden.

In alle provincies zijn geschiedenismusea de meest voorkomende categorie (figuur 1.3). Het aandeel van dit type musea in het totaal per provincie loopt uiteen van 54% in Noord-Brabant tot 100% in Flevoland (al telt Flevoland maar 4 musea in totaal). Naast Flevoland tellen Drenthe, Zeeland en Groningen in verhouding ook weinig kunstmusea. Musea voor bedrijf, wetenschap en techniek zijn er in verhouding veel in Noord-Brabant en Noord-Holland. In Zeeland zijn relatief de meeste musea voor natuurhistorie (11%). In acht van de twaalf provincies is geen volkenkundig museum aanwezig.

Figuur 1.3 Musea naar type collectie per provincie, 2022 (aandelen musea per provincie in %)

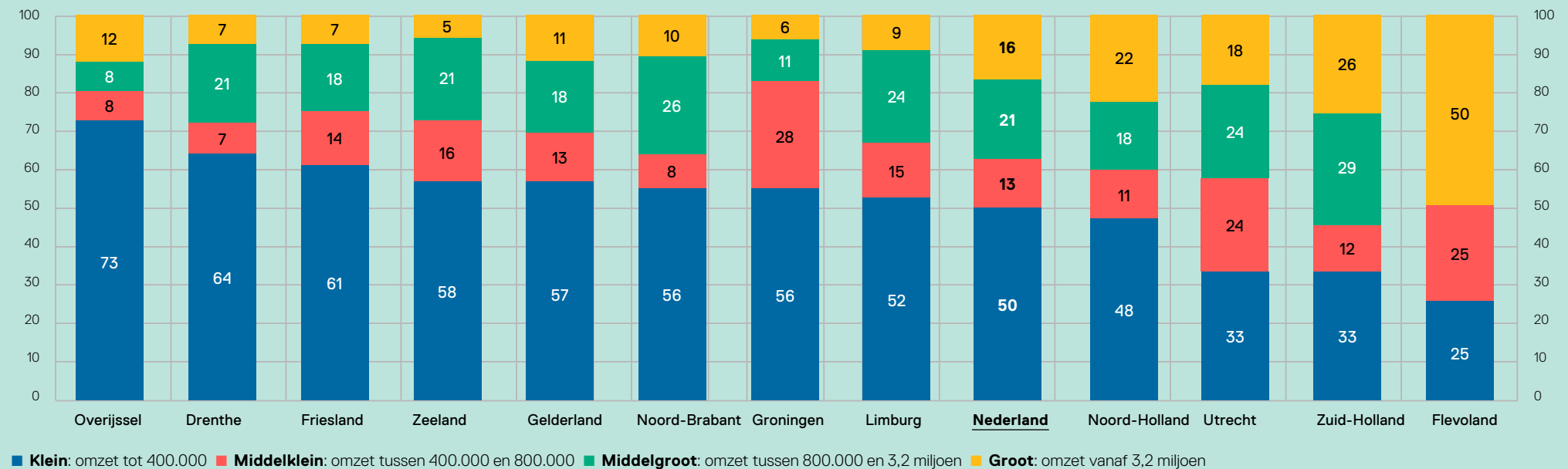

Musea in Nederland

Gemiddeld genomen behoort 50% van de musea in Nederland tot de kleine musea, 21% van de musea is middelgroot, 16% groot en 13% middelklein (figuur 1.4). De grootte van musea loopt sterk uiteen, net als de spreiding naar grootte over het land. Zo zijn er in de noordelijke provincies Overijssel, Drenthe en Friesland relatief veel kleine musea (met een omzet tot 400.000 euro). De provincies Flevoland, Zuid-Holland en Utrecht tellen relatief de minste kleine musea, beduidend minder dan het Nederlandse gemiddelde van 50%.

Grote musea (met een omzet van 3,2 miljoen euro en meer) zijn er verhoudingsgewijs veel in Zuid-Holland en Noord-Holland, respectievelijk 26% en 22% van de musea. In Flevoland is zelfs 50% van de musea groot, maar hier gaat het om 2 van de in totaal 4 musea. Het aandeel middelkleine musea (met een omzet tussen 400.000 en 800.000 euro) loopt uiteen van 7% (Drenthe) tot 28% (Groningen). Zuid-Holland telt met 29% in verhouding de meeste middelgrote musea (met een omzet tussen 800.000 en 3,2 miljoen euro), gevolgd door Noord-Brabant (26%), Limburg en Utrecht (beide 24%).

Figuur 1.4 Musea naar grootteklasse per provincie, 2022 (aandelen musea per provincie in %)

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

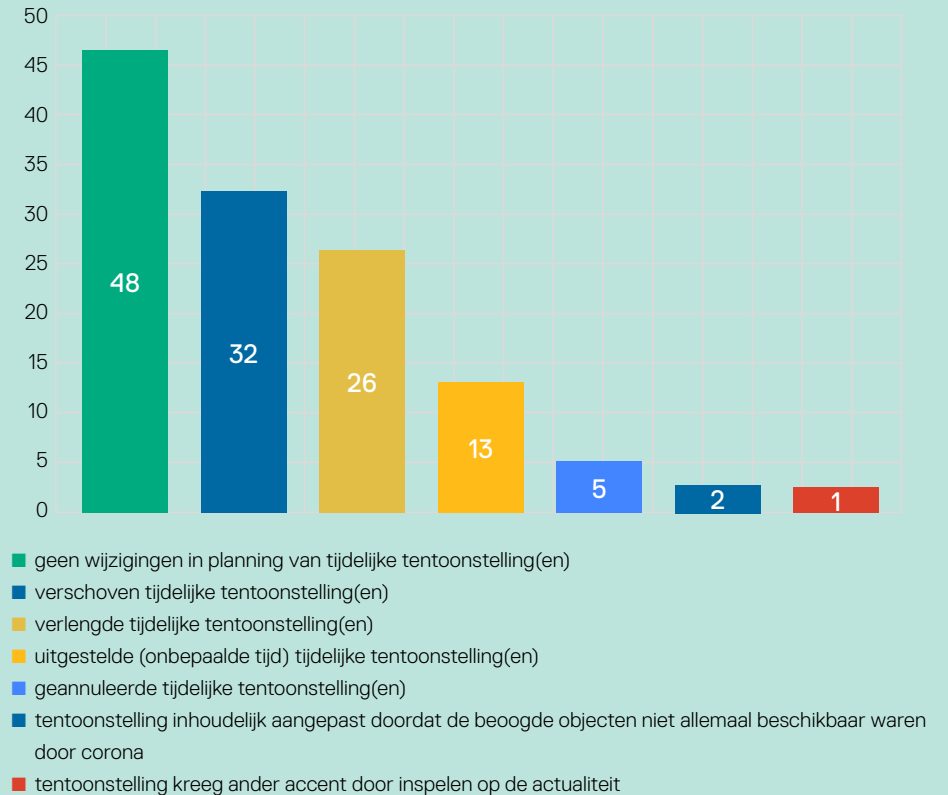
Tijdelijke tentoonstellingen

In 2022 hebben 381 musea (81% van de musea) tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd. Samen organiseerden zij in 2022 1.691 tijdelijke tentoonstellingen, waarvan 88% in het eigen museum, 8% elders in Nederland en bijna 4% in het buitenland. Vergeleken met 2021 zien we een toename van 20% van het totale aantal tijdelijke tentoonstellingen, maar in 2019 waren het er nog 2.256. Net als bij de museumbezoeken zien we dus herstel, maar is het aantal tijdelijke tentoonstellingen nog niet op het niveau van voor de coronacrisis.

Musea hebben in 2022, in tegenstelling tot 2020 en 2021, amper noodgedwongen aanpassingen in de planning van tijdelijke tentoonstellingen moeten maken (figuur 1.5). Waar in 2020 en 2021 het aandeel verschoven tijdelijke tentoonstellingen (rond de 50%) het grootst was, is in 2022 juist het aandeel tijdelijke tentoonstellingen zonder wijzigingen in de planning het grootst (48%). Het aandeel verschoven, verlengde of voor onbepaalde tijd uitgestelde tijdelijke tentoonstellingen is ten opzichte van 2020 en 2021 afgenomen.

1.619 tijdelijke tentoonstellingen, waarvan 88% in het eigen museum

Figuur 1.5 Aangepaste planningen van tijdelijke tentoonstellingen, 2022 (aandelen in %)

Bezoeken

23,5

miljoen museumbezoeken,
waarvan 5,6 miljoen
(24% van het totaal)
uit het buitenland

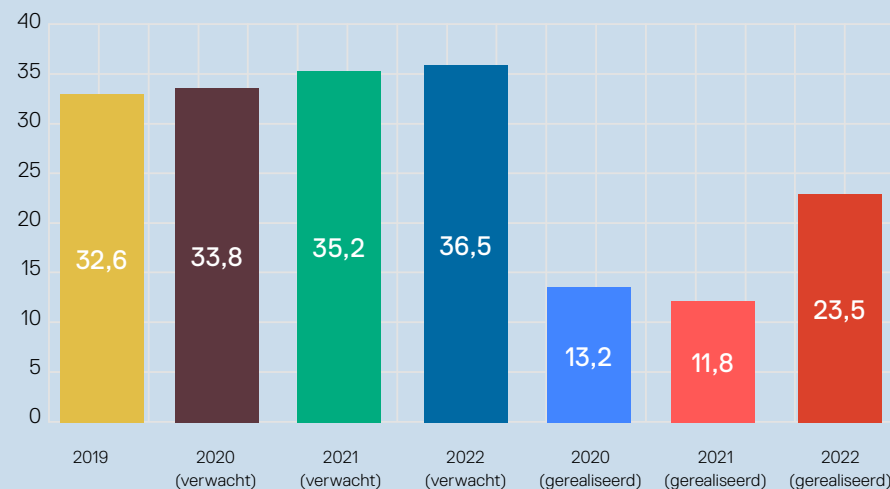
Vergeleken met de 11,8 miljoen bezoeken in 2021 is het museumbezoek in 2022 bijna verdubbeld

Bezoeken in 2022

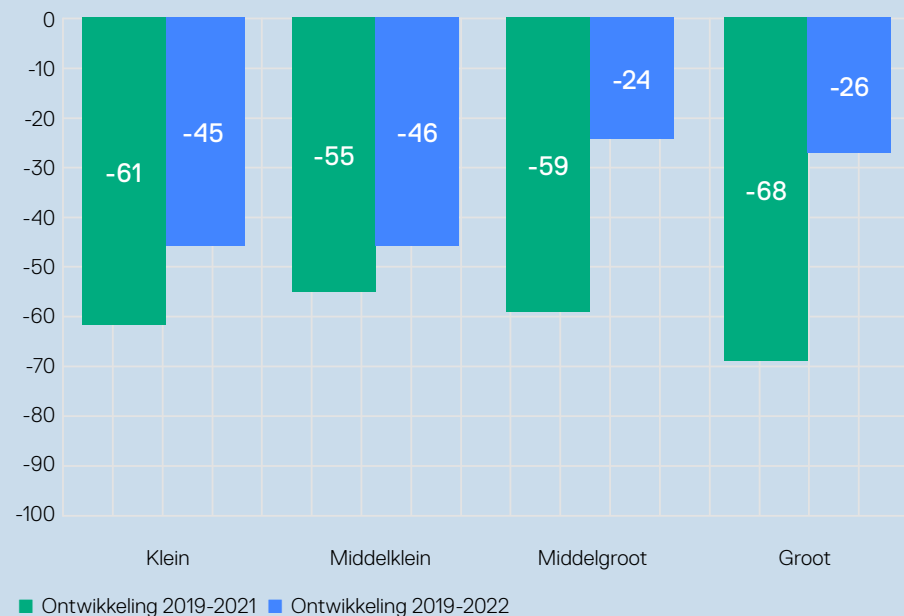
In 2022 trekken de 469 musea in totaal 23,5 miljoen bezoeken, waarvan 17,9 miljoen uit het binnenland en 5,6 miljoen uit het buitenland. Het totale museumbezoek is in 2022 — ondanks de verplichte sluitingen in de eerste 4 weken van het jaar — weer op de weg terug naar het niveau van vóór de coronacrisis (2019). In 2020 en 2021 daalde het museumbezoek als gevolg van de coronacrisis fors. Vergeleken met de 11,8 miljoen bezoeken in 2021 is het museumbezoek in 2022 bijna verdubbeld (+93%). Het gerealiseerde aantal bezoeken in 2022 is echter wel 13 miljoen lager dan zou worden verwacht op basis van de jaarlijkse trendmatige groei van 3,9% in de periode 2015-2019 (figuur 2.1).

Vooraf het bezoek aan grote musea nam tijdens de coronacrisis sterk af. In 2021 lag dit 68% lager dan in 2019, maar in 2022 is deze afname nog maar 26% ten opzichte van 2019 (figuur 2.2).

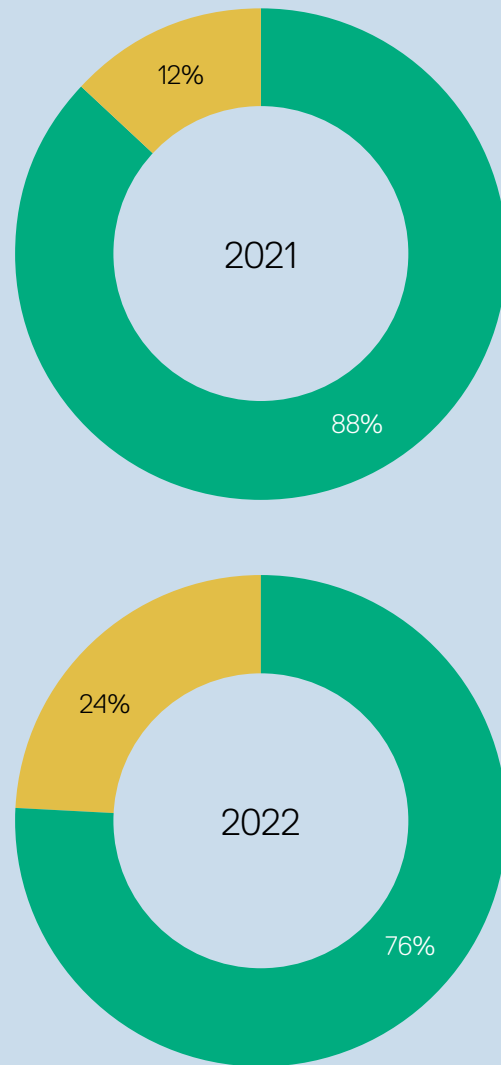
Figuur 2.1 Gerealiseerd en verwacht museumbezoek (x 1 miljoen), 2019-2022

Figuur 2.2 Ontwikkeling museumbezoeken naar grootteklasse (in %)*

Figuur 2.3 Geografische herkomst museumbezoek, 2021 en 2022

■ Binnenlands bezoek
 ■ Buitenlands bezoek

Zowel de terugkeer van het buitenlandse als het binnenlandse bezoek aan de grote musea heeft aan deze ontwikkeling bijgedragen. Waar bezoekers de grote musea weer meer weten te vinden, geldt dat in mindere mate voor de kleinere musea. De kleine en middelkleine musea kenden dan wel een relatief minder grote daling van de museumbezoeken tijdens de coronacrisis, maar het herstel van de bezoekersaantallen is ook minder groot.

Geografische herkomst van het museumbezoek

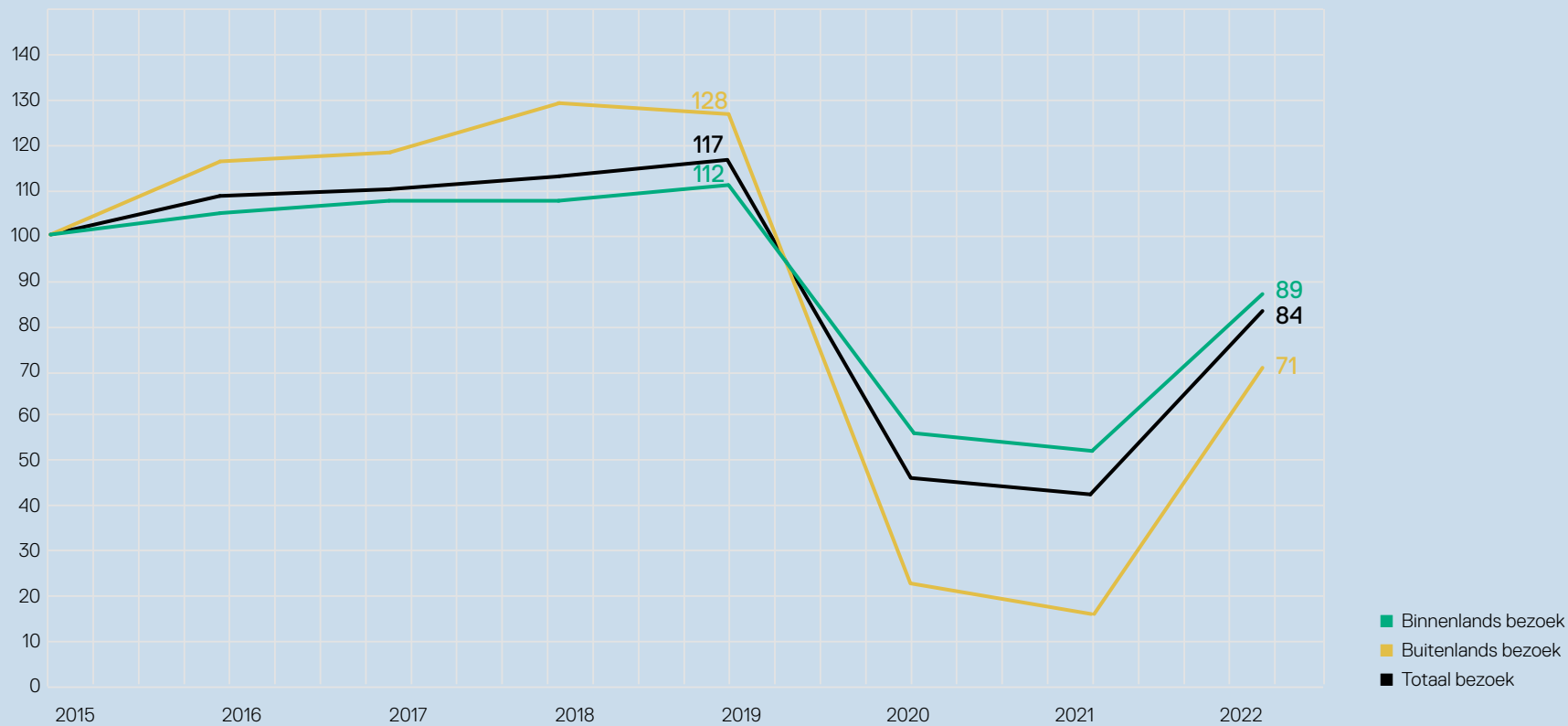
In tegenstelling tot 2020 en 2021 neemt het museumbezoek door buitenlandse toeristen in 2022 weer toe. Waar het buitenlandse bezoek in 2021 nog maar 12% van het totaal betrof, is dit in 2022 alweer toegenomen tot 24% (figuur 2.3). Ter vergelijking: in 2015 bestond 28% van het bezoek uit buitenlandse toeristen.

Bezoeken

In de jaren vóór de coronacrisis (2015-2019) nam het buitenlandse bezoek aan de musea sterk toe (in totaal 28%, 6,3% per jaar). Daarmee leverden buitenlandse bezoekers een belangrijke bijdrage aan de groei van het totale museumbezoek (figuur 2.4). Ook het binnenlandse bezoek nam toe, maar verhoudingsgewijs minder dan het buitenlandse bezoek (in totaal 12%, 3,0% per jaar). Door

de coronacrisis kwamen deze stijgende trends in 2020 en 2021 abrupt tot stilstand. In 2022 is na het dal van 2020 en 2021 het totaal aantal binnenlandse museumbezoeken weer op 89% van het aantal in 2015, en het totaal aantal buitenlandse museumbezoeken weer op 71% van het aantal in 2015.

Figuur 2.4 Ontwikkeling binnen- en buitenlandse museumbezoeken (index, 2015 = 100), 2015-2022

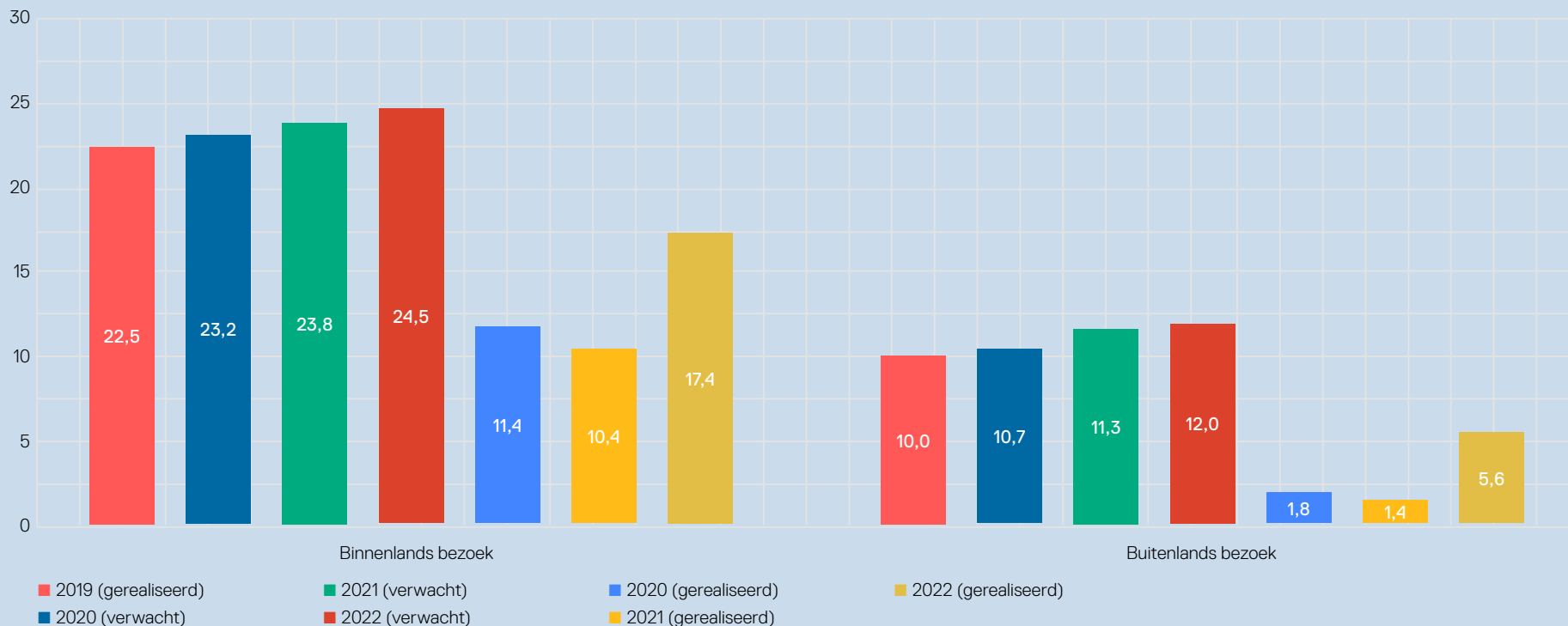

Bezoeken

In plaats van de verwachte trendmatige groei van het aantal binnenlandse en buitenlandse bezoeken in 2021 naar respectievelijk 23,8 en 11,3 miljoen trad in 2021 een verdere daling op van het aantal binnenlandse en buitenlandse bezoeken ten opzichte van 2020 (figuur 2.5). In 2022 is echter weer herstel zichtbaar: zowel het binnenlandse als het buitenlandse bezoek is flink gestegen ten opzichte van 2021. Vooral het buitenlands bezoek valt op, met bijna vier keer zoveel buitenlandse

bezoekers in 2022 ten opzichte van 2021. Tijdens de coronacrisis is het buitenlandse bezoek harder geraakt dan het binnenlandse bezoek, maar dit herstelt zich in 2022 ook sneller. Tijdens de coronacrisis is het buitenlandse bezoek harder geraakt dan het binnenlandse bezoek, maar dit herstelt zich in 2022 ook sneller.

Figuur 2.5 Gerealiseerd en verwacht binnen- en buitenlands museumbezoek (x 1 miljoen), 2019-2022

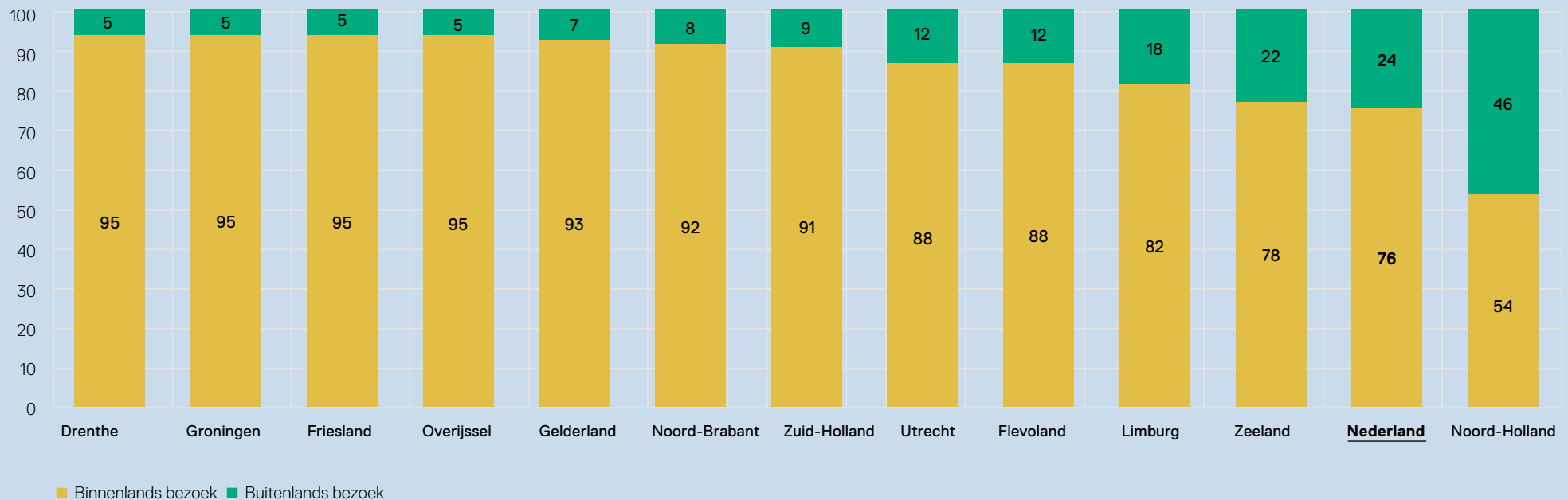

Bezoeken

In 2022 bestaat het leeuwendeel van het museumbezoek in alle provincies uit binnenlands bezoek (figuur 2.6). Dat geldt met name in de noordelijke provincies voor Drenthe, Groningen, Friesland en Overijssel. Behalve in Zeeland en Noord-Holland bestaat verder in alle provincies 80% of meer van het bezoek in 2022 uit binnenlands bezoek.

Noord-Holland ontvangt meer dan twee derde van het totale buitenlandse museumbezoek in Nederland. Niettemin is het aandeel van het buitenlandse museumbezoek van het totale bezoek aan Noord-Hollandse musea gedaald van 52% in 2019 naar 46% in 2022.

Figuur 2.6 Geografische herkomst museumbezoek naar provincie, 2022 (bezoekaandelen per provincie in %)

Museumbezoek van jeugd en volwassenen

Van het totale aantal museumbezoeken van 23,5 miljoen in 2022 komen er 4,6 miljoen (bijna 20%) voor rekening van jeugd tot en met 18 jaar (tabel 2.1 en figuur 2.7). Volwassenen zijn goed voor de resterende 18,9 miljoen bezoeken (ruim 80%).

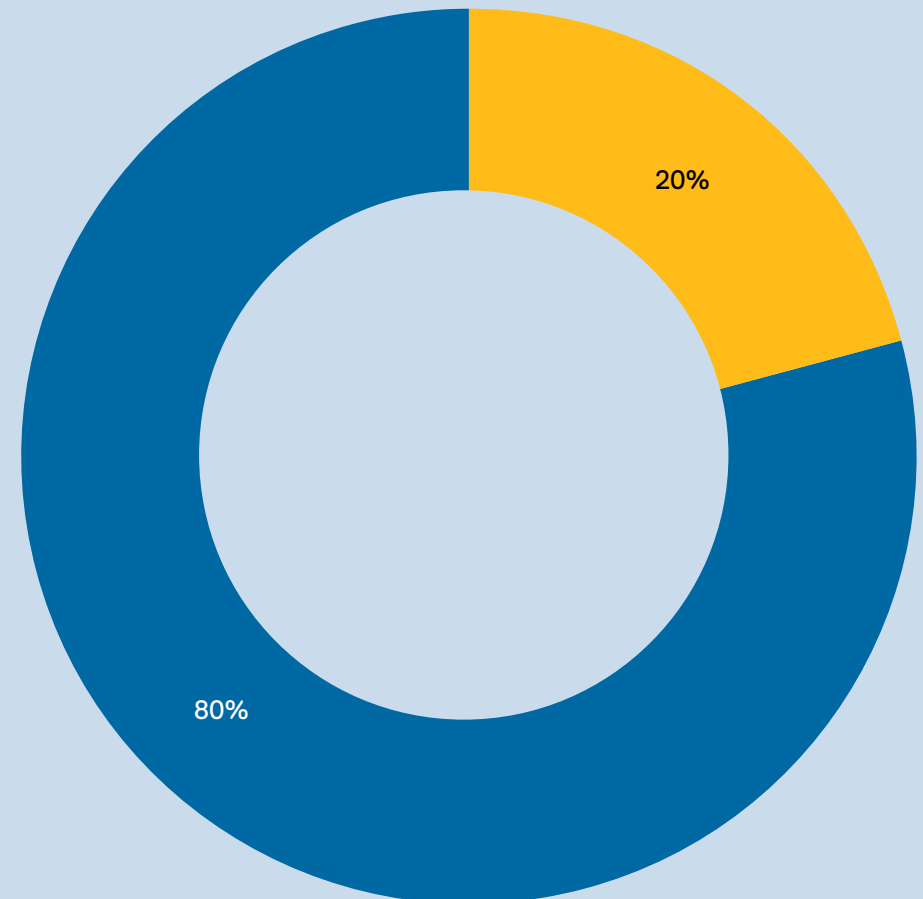
Tabel 2.1 Museumbezoek van jeugd en volwassenen, 2022

	Bezoeken (x 1.000)	Aandeel bezoeken (in %)
Jeugd (t/m 18 jaar)	4.617	20
Volwassenen	18.884	80
Totaal	23.501	100

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

80% van het museumbezoek bestaat uit volwassenen

Figuur 2.7 Museumbezoek van jeugd en volwassenen, 2022

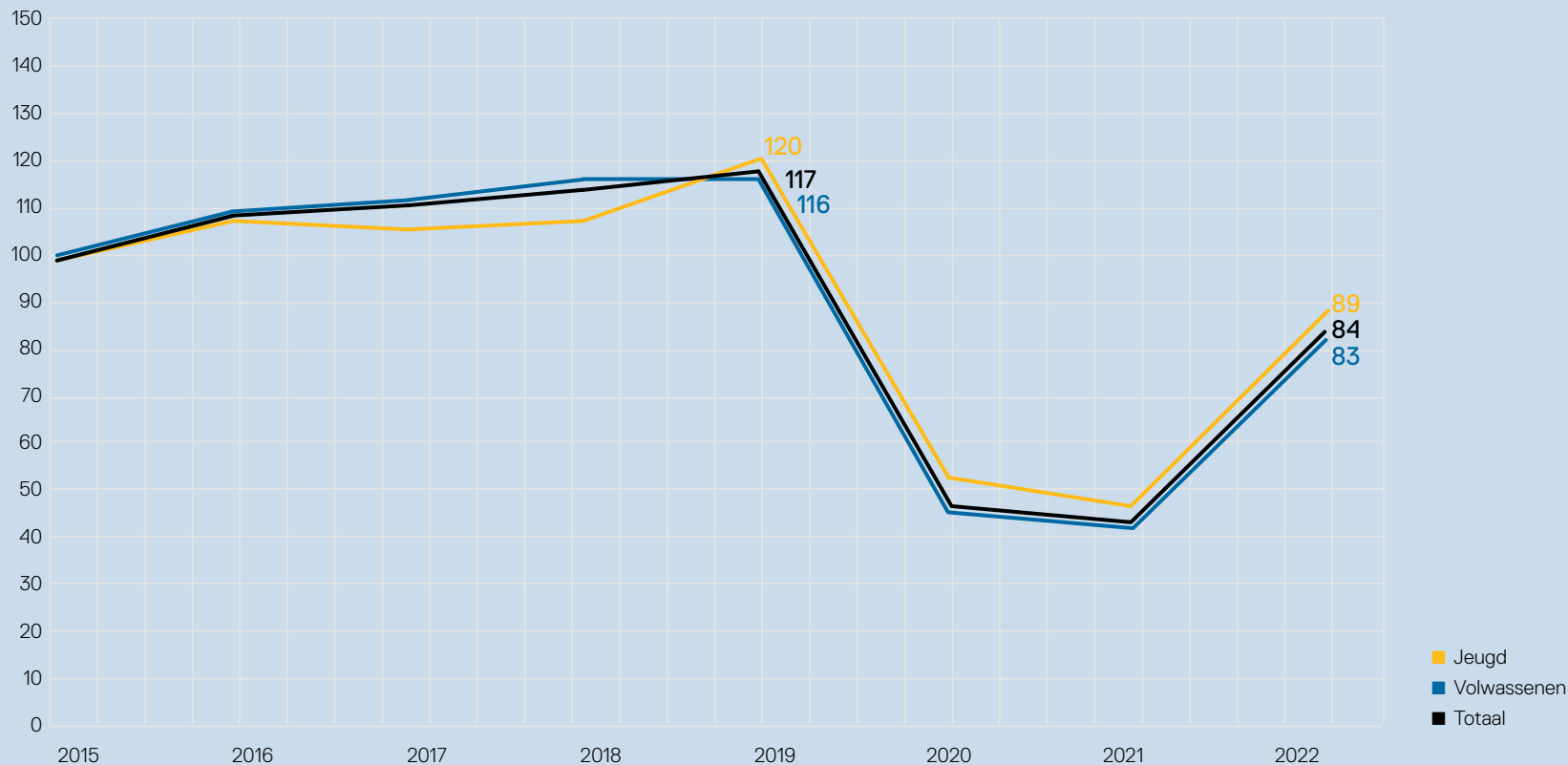

■ Jeugd
■ Volwassenen

Na de piek van 2019 en het dal in 2020 en 2021 in termen van bezoekcijfers voor zowel jeugd als volwassenen, laten beide groepen in 2022 herstel zien (figuur 2.8). Ondanks de enorme af- dan wel toenames in deze jaren, blijft het aandeel jeugdbezoeken constant op 20%.

Het aandeel jeugd- bezoeken blijft constant op 20%

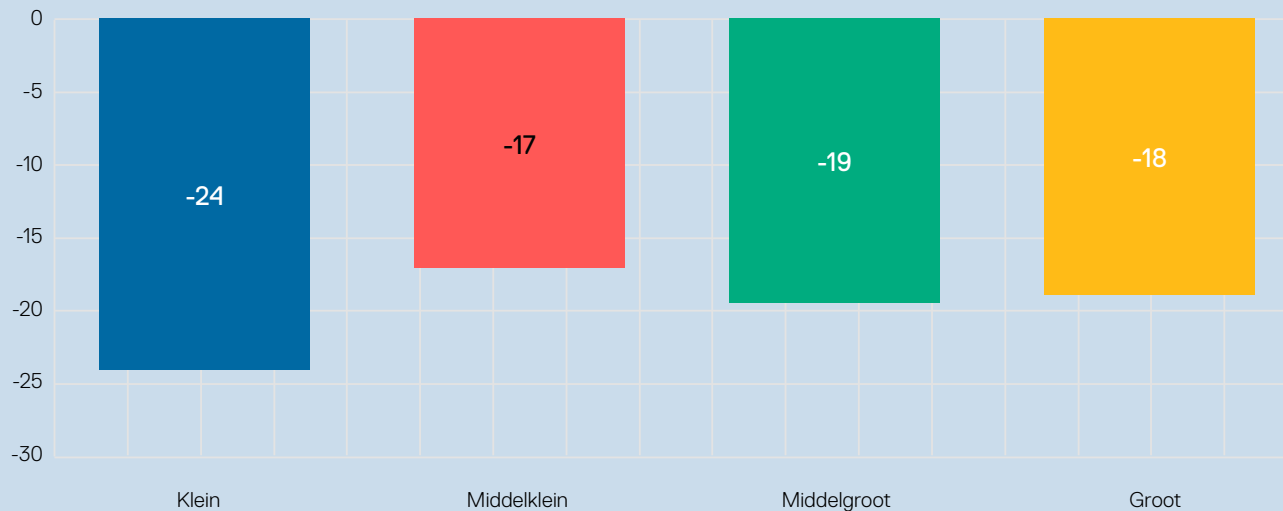
Figuur 2.8 Ontwikkeling museumbezoeken jeugd en volwassenen (index, 2015 = 100), 2015-2022

Onder de 425 musea die zowel in 2019 als in 2022 lid waren van de Museumvereniging, is het jeugdbezoek in de vrije tijd (exclusief schoolbezoeken) met 0,7 miljoen afgenomen. De afname doet zich voor in elke grootteklasse, maar is met 24% het sterkst bij de kleine musea (figuur 2.9). De impact van de coronacrisis is duidelijk, maar ook hier is herstel te zien ten opzichte van 2021. Jeugdbezoek in de vrije tijd is tussen 2021 en 2022 met 1,4 miljoen toegenomen (72%).

Jeugdbezoek in de vrije tijd is tussen 2021 en 2022 met 72% toegenomen

Figuur 2.9 Ontwikkeling jeugdbezoek in vrije tijd, 2019-2022 (in %)

Museumkaart

1,3

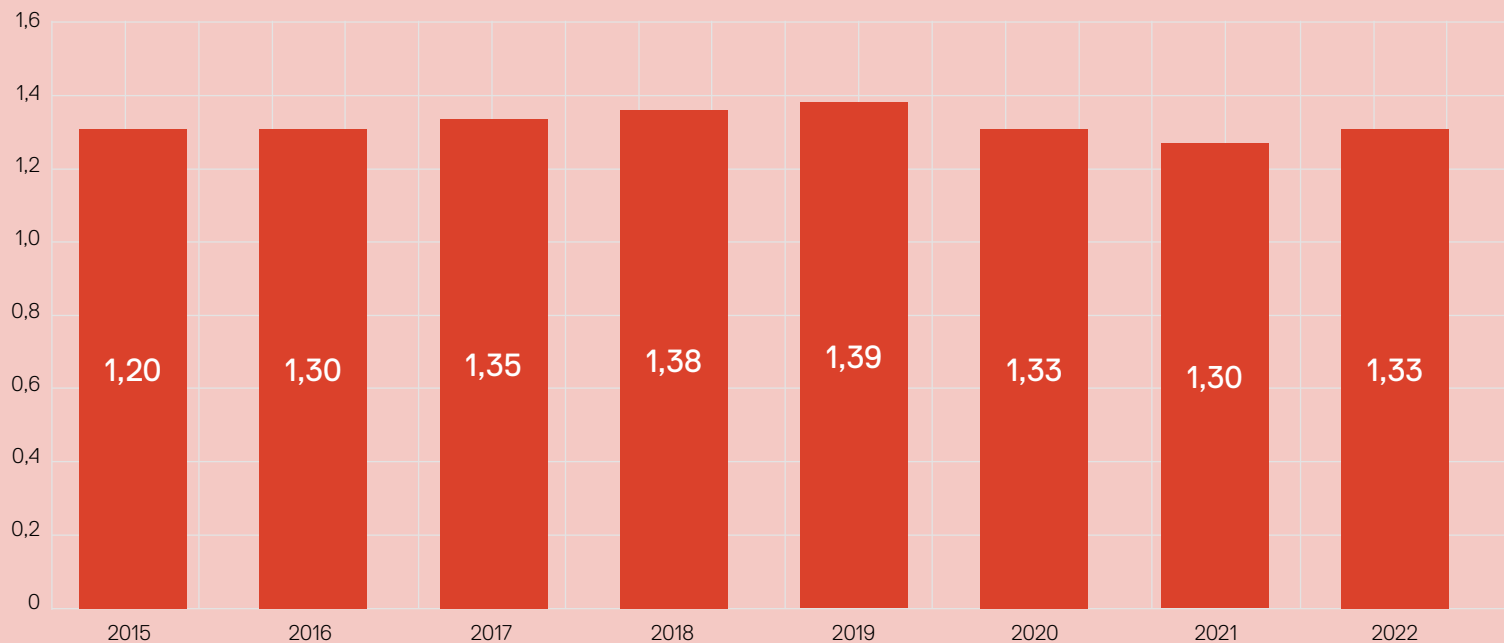
miljoen Museumkaarthouders,
samen goed voor 7,1 miljoen
museumbezoeken (30% van
het totaal aantal bezoeken)

Het aantal Museumkaarthouders is in de periode 2015-2019 sterk gegroeid

Aantal Museumkaarthouders laat herstel zien

Het aantal Museumkaarthouders is in de periode 2015-2019 sterk gegroeid, van 1,2 miljoen kaarthouders in 2015 tot bijna 1,4 miljoen kaarthouders in 2019 (figuur 3.1). Tijdens de coronacrisis daalde dit aantal met 90.000 tot 1,3 miljoen kaarthouders in 2021, maar in 2022 is sprake van licht herstel naar 1,33 miljoen kaarthouders. Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 5 jaar en ouder dat een Museumkaart bezit, is in 2022, net als voorgaande jaren, 8%.

Figuur 3.1 Trends in het aantal Museumkaarthouders, 2015-2022 (x 1 miljoen)

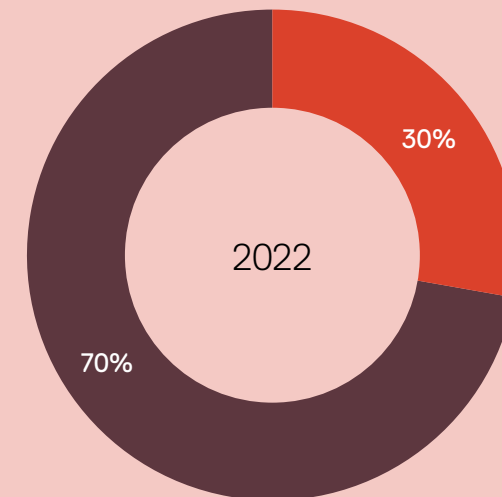
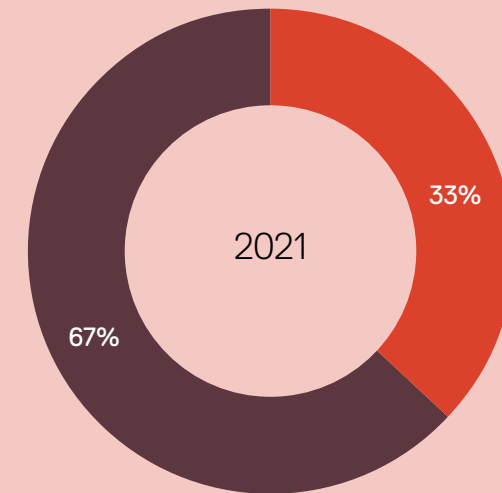

De bezoeksvergoeding voor Museumkaartbezoeken is in 2022 vastgesteld op 65% van de (gewogen) gemiddelde toegangsprijs van het vol betalend bezoek. De vergoeding voor het bezoek van Museumkaarthouders heeft de musea een stuk meer opgeleverd dan in 2021: 54 miljoen euro in 2022 tegen 27 miljoen euro een jaar eerder. Daarmee leverde het bezoek van Museumkaarthouders de musea bijna net zoveel op als in het piekjaar 2019 (destijds 64 miljoen euro). De vergoeding van 54 miljoen euro voor het bezoek van Museumkaarthouders in 2022 zorgt voor 25% van de totale inkomsten uit entreegelden en is 11% van de totale eigen inkomsten van musea. Deze aandelen zijn vergelijkbaar met eerdere jaren, voornamelijk in de periode voor de coronacrisis.

Bezoek van Museumkaarthouders

Waar het aantal bezoeken van Museumkaarthouders door de langdurige sluitingen van de musea en andere beperkende overheidsmaatregelen nog gedaald was van 9,3 miljoen in 2019 naar 3,9 miljoen in 2021, is dit in 2022 toegenomen tot 7,1 miljoen (+81%). Hetzelfde patroon is zichtbaar voor het gemiddelde aantal bezoeken dat een Museumkaarthouder aan de musea aflegt: met 5,3 bezoeken per jaar is dit alweer een aardig eind op weg naar het niveau van 2019 (gemiddeld 6,7 bezoeken per jaar) en beduidend hoger dan in de coronajaren (respectievelijk gemiddeld 3,6 en 3,0 bezoeken per kaarthouder in 2020 en 2021).

Figuur 3.2 Museumkaartbezoeken en overige bezoeken, 2021 en 2022

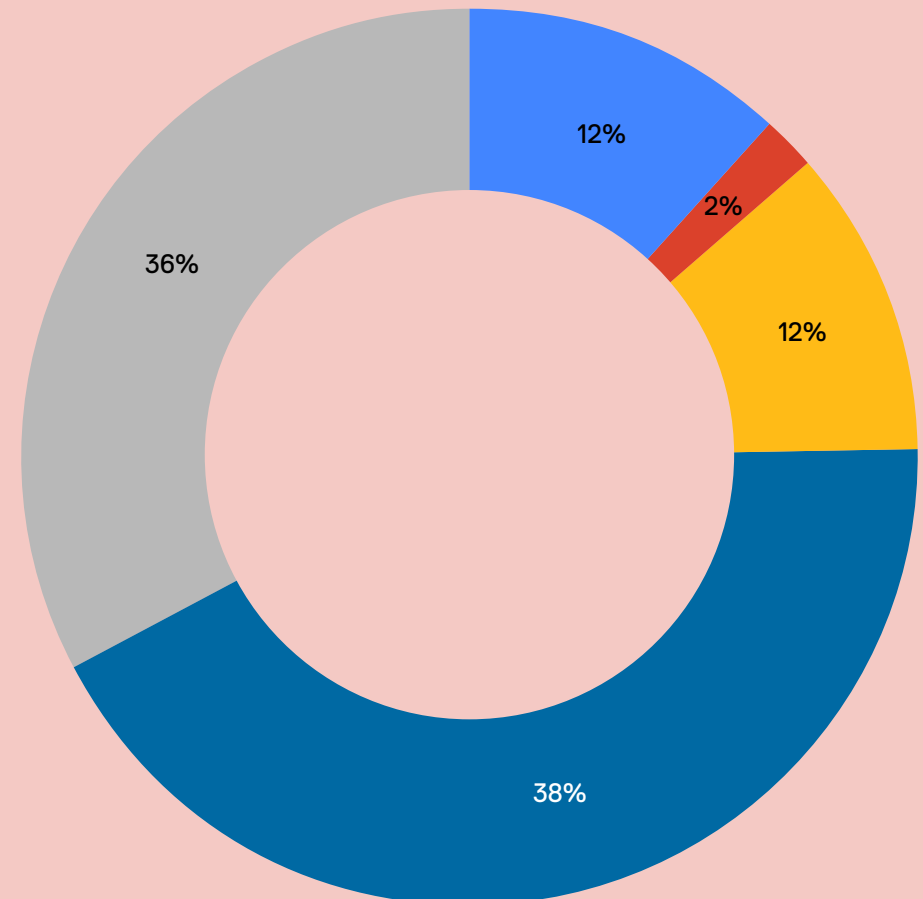
■ Bezoek met Museumkaart
■ Overig bezoek

Het bezoek van kaarthouders nam in 2021 ten opzichte van 2019 minder sterk af (-58%) dan dat van niet-kaarthouders (-66%). Hoewel de bezoekaantallen in 2022 nog steeds lager zijn dan in 2019 neemt het verschil tussen bezoeken van kaarthouders (-24%) en overige bezoeken (-29%) ietwat af. Dit hangt vermoedelijk samen met het feit dat het aandeel Museumkaarthouders in het totale museumbezoek ten opzichte van een jaar eerder ook licht is afgenomen: van 33% in 2021 naar 30% in 2022 (figuur 3.2).

Bezoek Museumkaarthouders naar leeftijd en type museum

Volwassenen van 35 jaar en ouder zijn in 2022 goed voor bijna driekwart (74%) van het totale aantal bezoeken door Museumkaarthouders (figuur 3.3). Dat aandeel in het bezoek is aanzienlijk groter dan het aandeel in de Nederlandse bevolking (59%). Volwassenen maken daarmee relatief veel gebruik van de Museumkaart. Kinderen (0 tot en met 12 jaar), jongeren (13 tot en met 18 jaar) en jongvolwassenen (19 tot en met 34 jaar) zijn juist ondervertegenwoordigd in het aandeel bezoeken door Museumkaarthouders. Bij kinderen en jongeren komt dat mede doordat veel musea hen gratis toegang bieden.

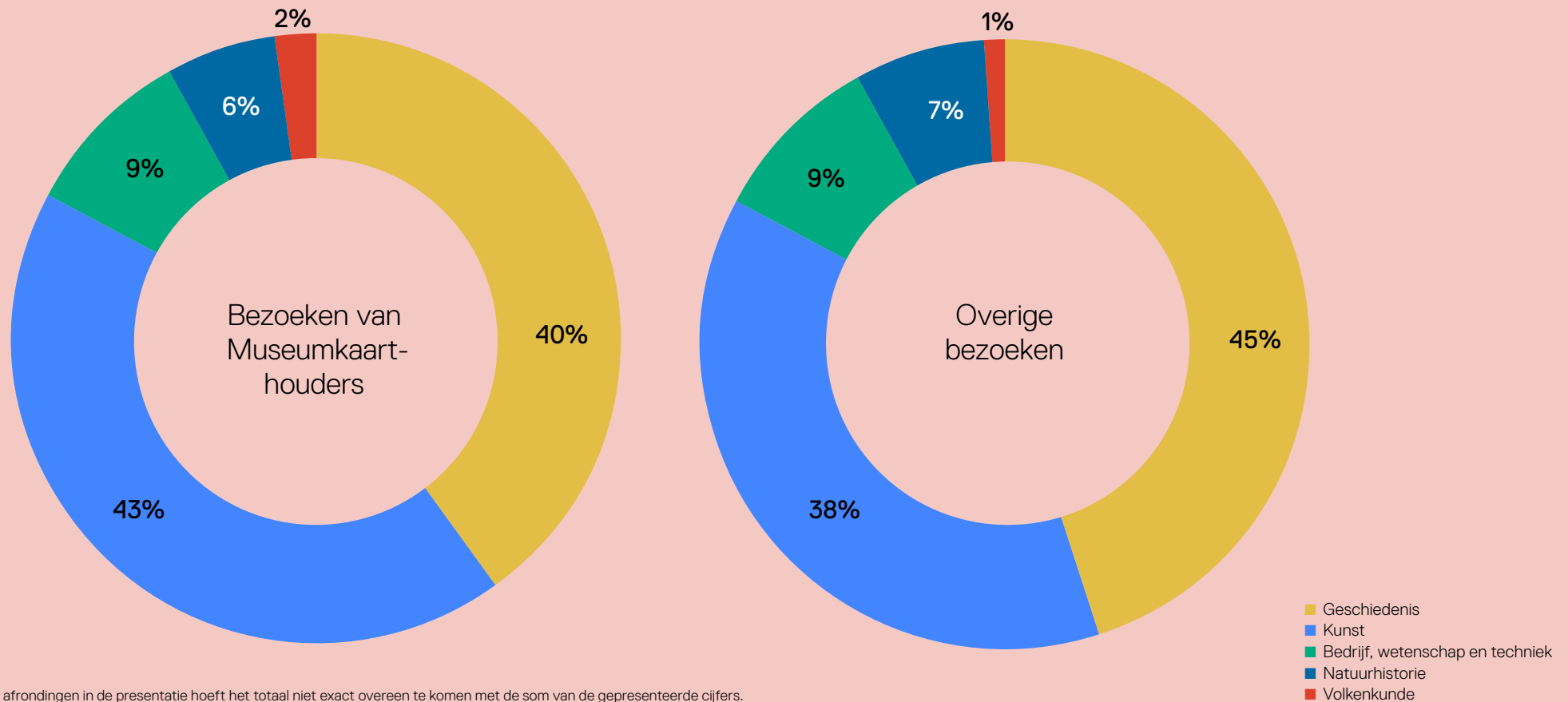
Figuur 3.3 Leeftijdsopbouw van het bezoek van Museumkaarthouders, 2022*

- 0 t/m 12 jaar
- 13 t/m 18 jaar
- 19 t/m 34 jaar
- 35 t/m 64 jaar
- 65 en ouder

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

Figuur 3.4 Museumkaart- en overige bezoeken naar type museum, 2022*

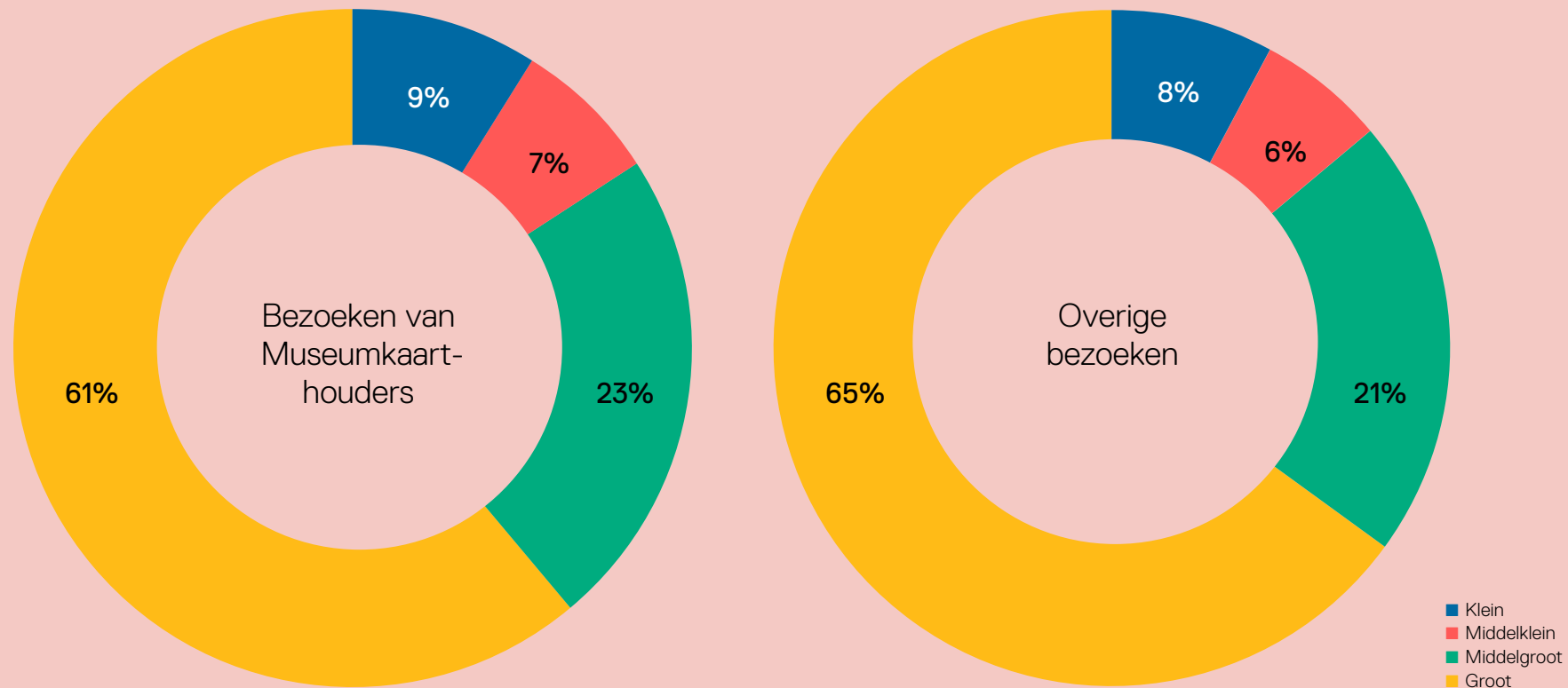
* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

Bezoek Museumkaarthouders naar type museum en grootteklasse

In 2022 is de trend van 2020 en eerder dat Museumkaarthouders vaker hun weg vinden naar kunstmusea (43%) dan geschiedismusea (40%) weer opgepakt (figuur 3.4). Deze jarenlange ontwikkeling werd in 2021 nog doorbroken: in

tegenstelling tot eerdere jaren bezochten de kaarthouders toen vaker geschiedismusea (43%) dan kunstmusea (40%). De niet-kaarthouders bezoeken de geschiedismusea het vaakst (45%), maar ten opzichte

Figuur 3.5 Museumkaart- en overige bezoeken naar grootteklasse, 2022

van 2021 neemt dit aandeel af (toen 49%). De aandelen bezoeken aan de overige drie typen musea blijven voor zowel de kaarthouders als de niet-kaarthouders schommelen rond dezelfde percentages.

Er zit niet veel verschil tussen Museumkaarthouders en niet-kaarthouders in de mate waarin zij kleine dan wel grote musea

bezoeken. Museumkaarthouders bezoeken – al is het verschil minimaal – vaker de kleine, middelkleine en middelgrote musea, terwijl het aandeel bezoeken aan de grote musea 4 procentpunt hoger ligt bij de niet-kaarthouders (figuur 3.5). Dat komt doordat grote musea relatief meer buitenlands bezoek ontvangen.

Onderwijs

56

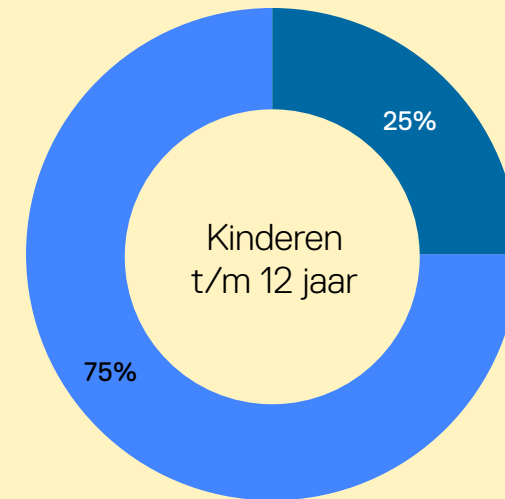
museumbezoeken in
schoolverband per
100 leerlingen in het basis-
en voortgezet onderwijs

De meeste musea ontvangen leerlingen die in schoolverband een bezoek brengen

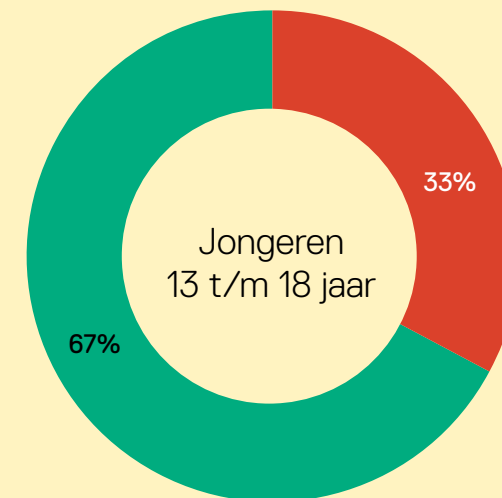
Het overgrote deel van de musea biedt een educatief programma voor verschillende doelgroepen. In 2022 gaat het om 89% van de musea. De coronajaren laten schommelingen zien in dit aandeel; waar in 2019 nog 91% van de musea een educatief programma bood, was dat in 2021 83%. Daarmee is in 2022 duidelijk herstel te zien richting het niveau van voor de coronacrisis.

Van het museumpersoneel vervult 9% educatieve taken. Veruit de meeste musea ontvangen leerlingen die in schoolverband een bezoek brengen. In 2022 ontvangt 86% van de musea bezoek van basisscholen en 67% bezoek van scholen in het voortgezet onderwijs. Ook daarin laten de musea herstel zien richting het niveau van voor de coronacrisis. Waar het aandeel musea dat leerlingen in schoolverband ontvangt in 2019 nog 94% voor basisonderwijs en 78% voor voortgezet onderwijs was, liep dit in 2021 terug tot respectievelijk 77% en 57%. Mede door de coronamaatregelen in het begin van 2022 lopen de schoolbezoeken nog achter op het precoronajaar 2019.

Figuur 4.1 Museumbezoek in schoolverband en jeugdbezoek in de vrije tijd, 2022

■ Bezoek met basisschool
■ Bezoek in vrije tijd

■ Bezoek met voortgezet onderwijs
■ Bezoek in vrije tijd

Leerlingen in het basis- en het voortgezet onderwijs brengen in 2022 bijna 1,3 miljoen bezoeken aan musea met school (tabel 4.1). Dit is 28% van het totale jeugdbezoek tot en met 18 jaar in 2022 (4,6 miljoen bezoeken). In totaal leggen het basis- en voortgezet onderwijs in 2022 gemiddeld 56 schoolbezoeken per 100 leerlingen af. Dit is een flinke toename ten opzichte van 2021, toen 21 schoolbezoeken per 100 leerlingen werden afgelegd, maar nog niet op het niveau van 2019, toen nog 91 schoolbezoeken per 100 leerlingen gemaakt werden.

In het voortgezet onderwijs zorgt het bezoek in schoolverband in 2022 voor 33% van het totale bezoek van jongeren van 13 tot en met 18 jaar (figuur 4.1). In het basisonderwijs vormt het schoolbezoek 25% van het totale bezoek van kinderen tot en met 12 jaar. Dit betekent dat jongeren van 13 tot en met 18 jaar relatief minder vaak een museum bezoeken in de vrije tijd dan kinderen tot en met 12 jaar: 67% versus 75%.

Jonge kinderen bezoeken vaak een museum in de vrije tijd

Tabel 4.1 Museumbezoek in schoolverband en jeugdbezoek in de vrije tijd, 2022*

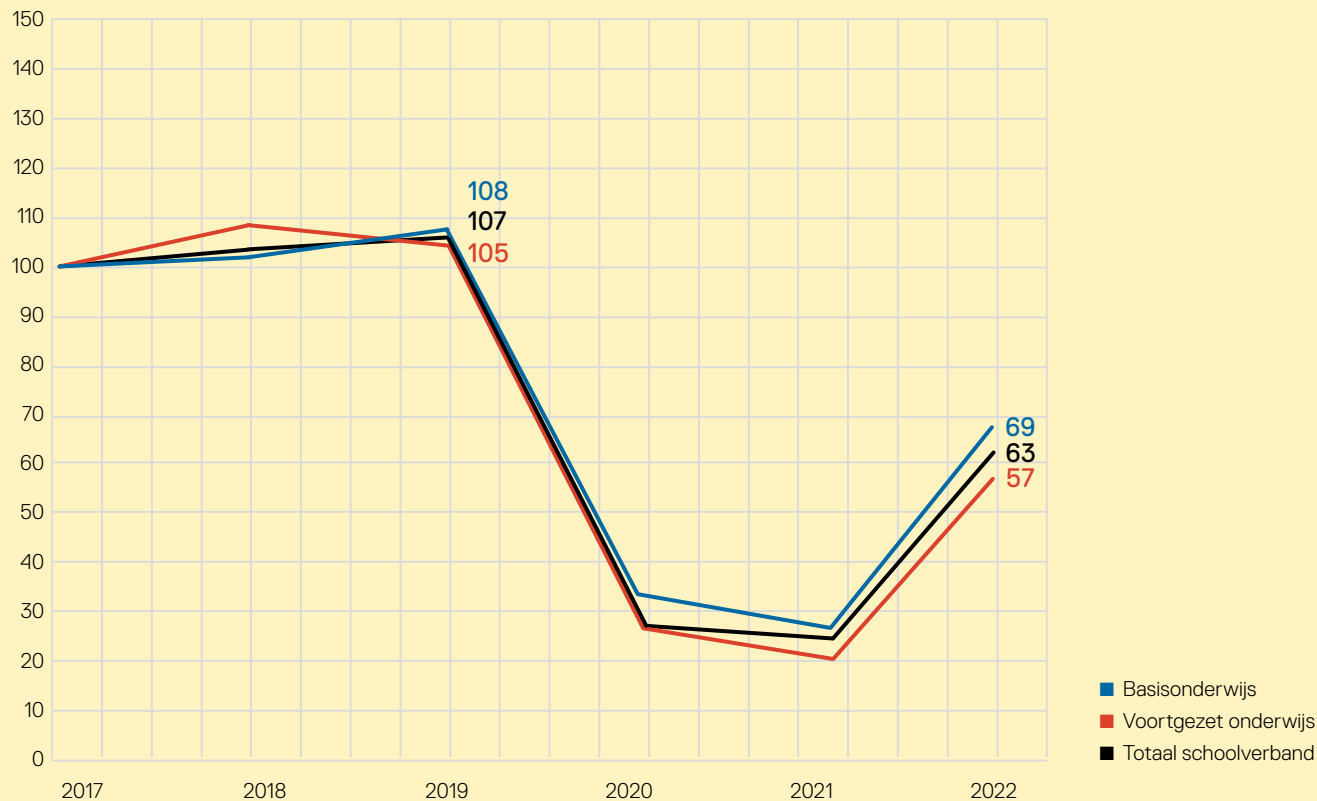
	Bezoeken t/m 12 jaar (x 1.000)	Aandeel bezoeken (in %)	Bezoeken 13 t/m 18 jaar (x 1.000)	Aandeel bezoeken (in %)	Bezoeken t/m 18 jaar (x 1.000)	Aandeel bezoeken (in %)
In schoolverband	740	25	558	33	1.297	28
In vrije tijd	2.209	75	1.111	67	3.320	72
Totaal kinderen	2.949	100	1.668	100	4.617	100

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

Het aantal museumbezoeken in schoolverband laat in 2022 een duidelijk herstel zien ten opzichte van de grote coronadip in 2020 en 2021. Museumbezoek in schoolverband nam in de jaren voor de coronacrisis toe – tussen 2017 en 2019 met 7% (figuur 4.2). Vervolgens maakte het totale museumbezoek een enorme dip in

de coronajaren. Het museumbezoek in schoolverband was in 2021 met maar liefst 77% afgenomen ten opzichte van 2019. In 2022 neemt dat aantal weer flink toe van 499 duizend in 2021 tot 1,3 miljoen in 2022. Dat is een toename van 160%.

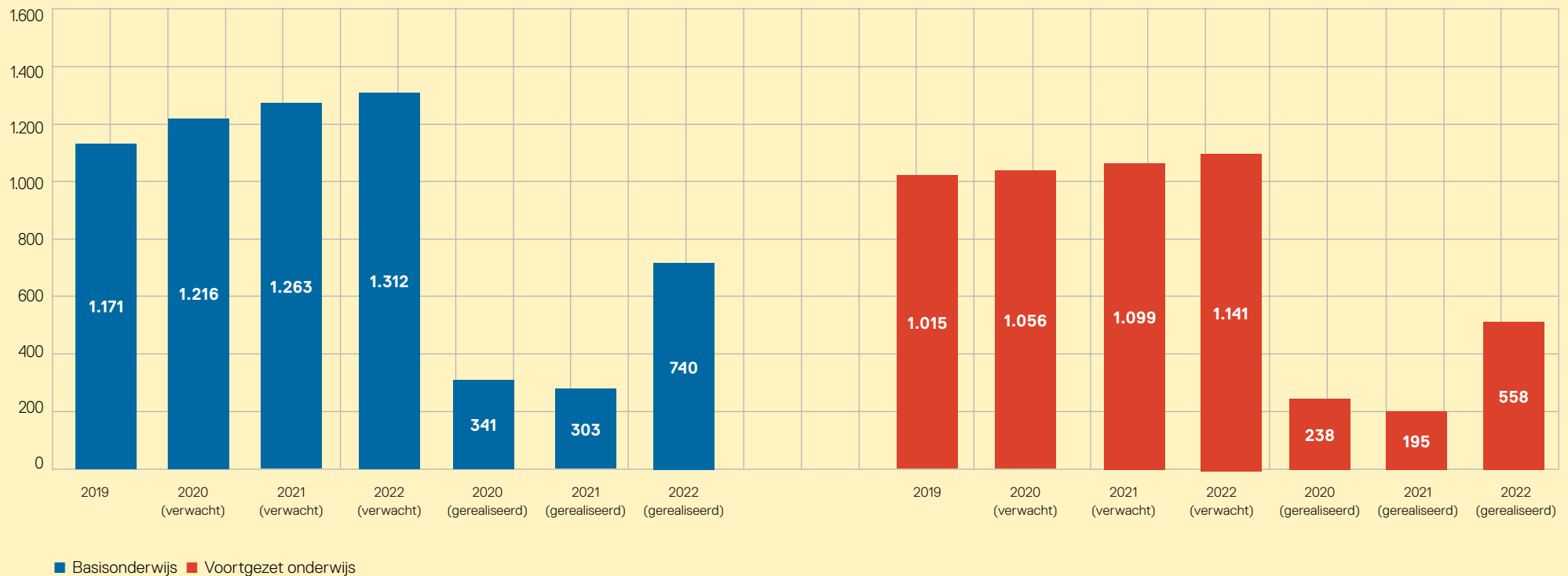
Figuur 4.2 Trends in het aantal museumbezoeken in schoolverband (index, 2017 = 100), 2017-2022

Tussen 2019 en 2022 nam het aantal schoolbezoeken in het voortgezet onderwijs sterker af dan in het basisonderwijs: -45% in het voortgezet onderwijs tegenover -37% in het basisonderwijs (figuur 4.3). In absolute aantallen gaat het in het voortgezet onderwijs om een daling van 1,0 miljoen naar 558 duizend en in het

basisonderwijs om een daling van 1,2 miljoen naar 740 duizend. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat het schoolbezoek zich in de periode 2020-2022 niet heeft ontwikkeld zoals verwacht, maar het herstel is in 2022 duidelijk ingezet.

Figuur 4.3 Gerealiseerd en verwacht museumbezoek in schoolverband (x 1.000), 2019-2022

Digitalisering

68%

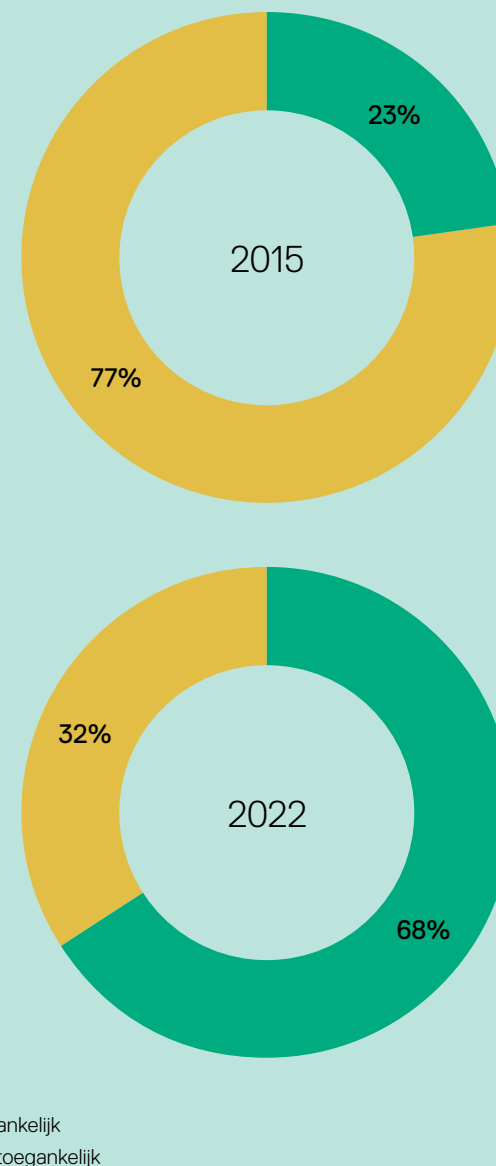
van de collectie is via internet toegankelijk voor publiek

In welke mate de collectie via internet toegankelijk is gemaakt hangt sterk af van de grootte van een museum

De grootschalige (en jarenlange) investering van musea om hun collectie ook digitaal beschikbaar te maken werd tijdens de coronajaren beloofd. Toen het publiek namelijk noodgedwongen de fysieke collectie niet kon aanschouwen, was met er met de online collectie een alternatief beschikbaar. Waar in 2015 nog maar 23% van de permanente collectie via het internet toegankelijk was voor het publiek, is dit in 2022 al 68% (figuur 5.1). Doorgaans is dit zichtbaar op de websites en sociale media kanalen van de desbetreffende musea.

In welke mate de permanente collectie via internet ontsloten en toegankelijk gemaakt is voor het publiek hangt sterk af van de grootte van een museum. De grote musea, met een omzet van 3,2 miljoen euro of meer, lopen met 77% voor op de rest van de musea (figuur 5.2). De kleine, middelkleine en middelgrote musea moeten daarvoor nog flinke stappen zetten. Bij de middelkleine musea is dit aandeel ten opzichte van 2021 zelfs iets afgenomen, van 22% naar 18%.

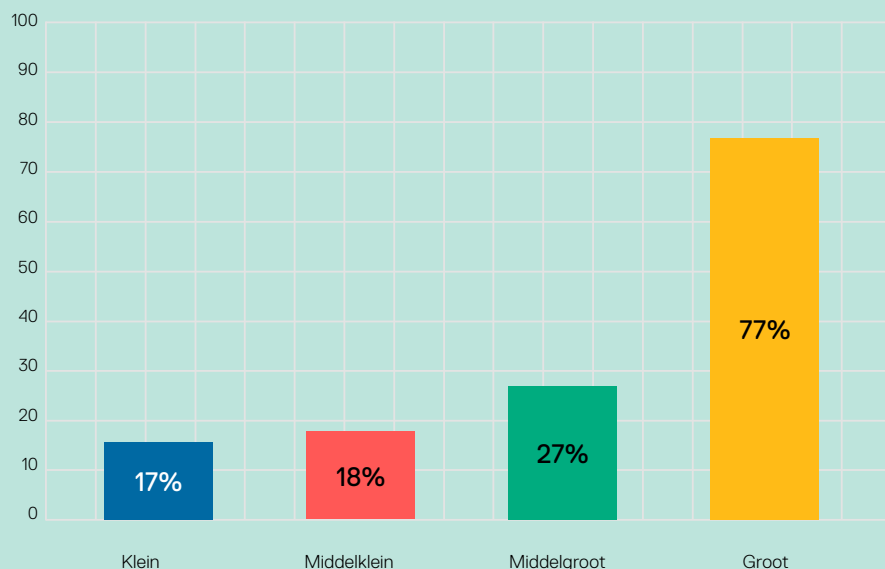
Figuur 5.1 Via internet voor het publiek toegankelijke deel van de permanente collectie, 2015 en 2022

Tijdens de coronajaren hebben de musea naar alternatieven gezocht en ingespeeld op de langdurige sluitingen door verschillende onlineactiviteiten te organiseren, uiteenlopend van virtuele rondleidingen door middel van een livestream tot het aanbieden van workshops of cursussen aan onlinebezoekers. In 2020 en 2021 lag het aandeel van de musea dat ten minste één onlineactiviteit aanbiedt rond de 80%. Dit aandeel nam toe met de grootte(klasse) van een museum: de

grote musea deden dit bijna allemaal (98% in 2021), bij de kleine musea bleef dit aandeel steken op 59%. In 2022 is het online aanbod van musea in elke grootte(klasse) afgenomen, maar blijft het verschil tussen grote en kleine musea intact (figuur 5.3). Bij de middelkleine (-30%) en middelgrote musea (-33%) is de afname van het onlineaanbod in 2022 ten opzichte van 2021 het grootst.

Figuur 5.2 Via internet voor het publiek toegankelijke deel van de permanente collectie naar grootteklasse, 2022*

* Exclusief twee grote musea met grote achterstanden bij de digitalisering van hun collectie.

Figuur 5.3 Musea die ten minste één online activiteit aanbieden, 2021 en 2022 (aandelen musea in %)

Personeel

39.500

werkzame personen, van wie
66% als vrijwilliger of stagiair

66% van het totaal aantal werkzame personen zet zich in als vrijwilliger of stagiair in 2022

Het aantal werkzame personen bij musea groeit in 2022 tot 39.500 personen, een toename van ongeveer 5.000 personen ten opzichte van 2021 (15%). Van dit totaal aantal werkzame personen zet 66% zich in als vrijwilliger of stagiair. In totaal gaat dat om 26.000 vrijwilligers en stagiairs.

Na de coronajaren kunnen de musea weer meer rekenen op de inzet van vrijwilligers en stagiairs. Het aantal personen dat vrijwillig of binnen een stage werkt bij de musea stijgt in 2022 met 3.800 personen. Dit is een toename van 17% ten opzichte van 2021. Daarmee komt het aandeel vrijwilligers en stagiairs dicht in de buurt van het niveau van voor de coronacrisis (2019) toen dit 67% van de werkgelegenheid bedroeg. Het aandeel musea dat primair afhankelijk is van vrijwilligers en stagiairs is 19% en daarmee constant ten opzichte van voorgaande jaren.

Het percentage ziekteverzuim was in 2021 5,0%. In 2022 is dit gestegen naar 6,0%. Dat is een toename van 20%. Daarmee loopt het ziekteverzuim gestaag op, want in 2019 was het nog 4,6%.

Het aantal fte personeelsinzet (inclusief vrijwilligers en stagiairs) is in 2022 met 9,4% toegenomen tot 10.640 fte. Het aantal fte's voor vrijwilligers en stagiairs is sterker toegenomen dan het aantal fte's voor personeel in loondienst en ingehuurd personeel: 17,5% tegenover 7%. In absolute aantallen gaat het om 8.000 fte in loondienst en ingehuurd (een toename van 520 fte) en 2.640 fte vrijwilligers en stagiairs (een toename van 390 fte).

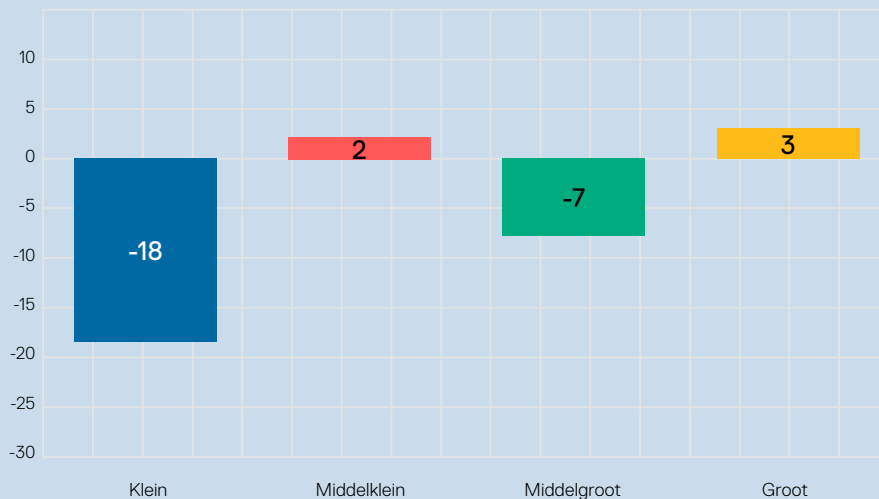
Bij de musea die zowel in 2019 als in 2022 lid waren van de Museumvereniging (425 musea) is het aantal fte in 2022 nog altijd lager dan in 2019. In totaal gaat het om een verschil van 170 fte's, ofwel een afname van 2%. De ontwikkeling van het aantal fte's tussen 2019 en 2022 verschilt per grootteklasse van het museum. De afname van het aantal fte's tussen 2019 en 2022 is het sterkst bij de kleine musea (figuur 6.1), gevolgd door de middelgrote musea. Bij de grote musea en bij de middelkleine musea is juist een lichte toename te zien van het aantal fte's.

Samenstelling van het personeel

Bijna de helft (49%) van het personeel (gemeten aan het aantal fte's) heeft een vast dienstverband (figuur 6.2). Dit is een afname ten opzichte van 2021, toen dit aandeel nog 53% was. De aandelen personeel in overige dienstverbanden zijn (licht) toegenomen. Een kwart van het personeel (25%) is in 2022 werkzaam als vrijwilliger of stagiair, 18% heeft een tijdelijk dienstverband en 7% van het personeel wordt ingehuurd.

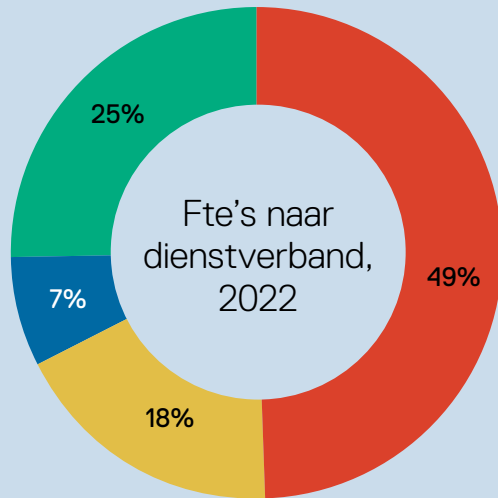
Tussen 2019 en 2022 is er een flink verschil te zien in de ontwikkeling van het aantal fte's per type dienstverband. De omvang van het aantal fte's in tijdelijke dienst is met maar liefst 37% toegenomen. Fte's voor de andere typen dienstverbanden zijn juist allemaal afgenomen tussen 2019 en 2022. Dit komt mede voort uit de invoering van de Wet arbeidsmarkt in balans (1 januari 2020) als gevolg waarvan musea payrollers in tijdelijke dienst hebben aangenomen.

Figuur 6.1 Ontwikkeling fte's per grootteklasse, 2019-2022 (in %)

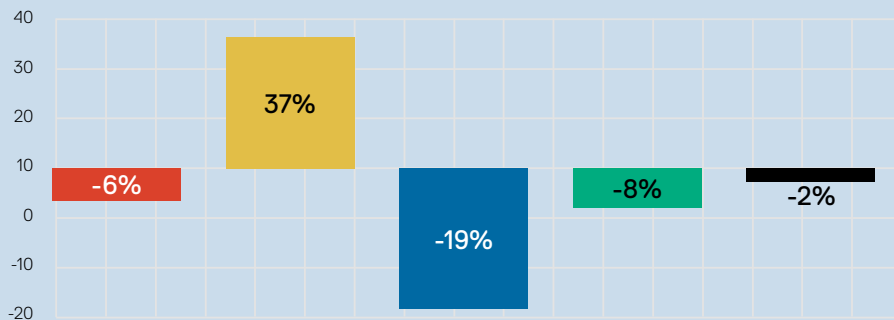

49% van het personeel heeft een vast dienstverband

Figuur 6.2 Samenstelling personeel, 2022, en ontwikkeling fte's, 2019-2022

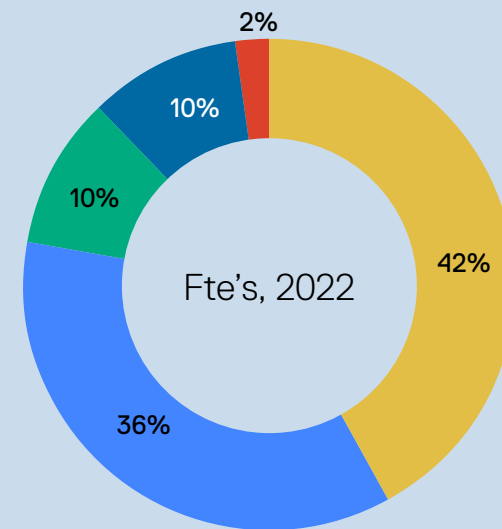
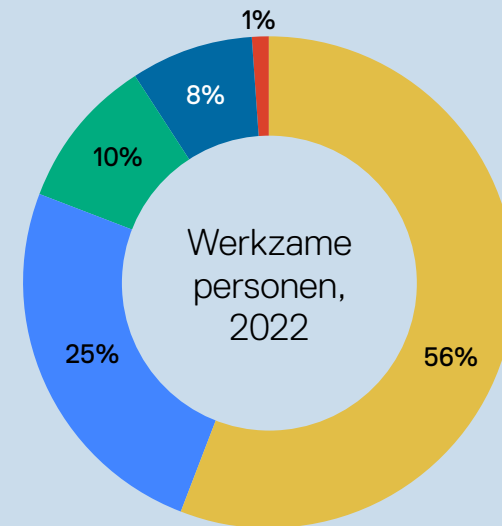

Ontwikkeling fte's, 2019-2022

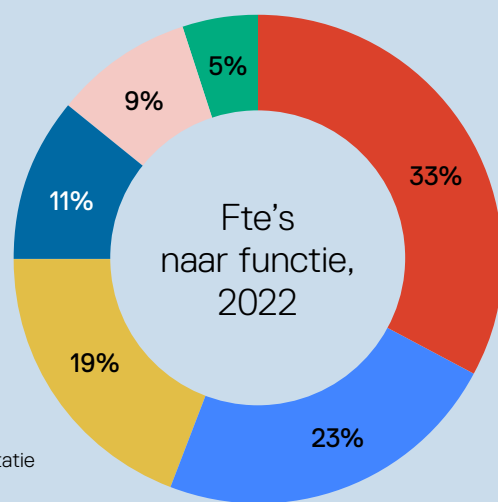
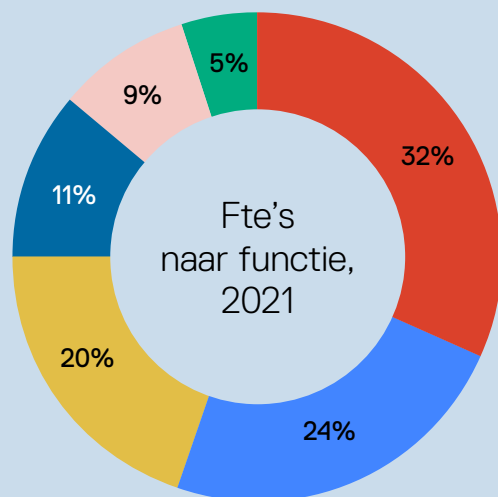
- Vaste dienst
- Tijdelijke dienst
- Ingehuurd personeel
- Vrijwilligers en stagiairs
- Totaal

Figuur 6.3 Musea naar werkzame personen en fte's, 2022

- Geschiedenis
- Kunst
- Bedrijf, wetenschap en techniek
- Natuurhistorie
- Volkenkunde

Figuur 6.4 Functieverdeling van het personeel, 2021 en 2022

- Publiek en presentatie
- Bedrijfsvoering
- Collectie
- Commerciële activiteiten
- Educatie
- Wetenschap

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

In figuur 6.3 is de verdeling van het aantal werkzame personen en de verdeling van het aantal fte's te zien per type museum. Bij de geschiedenismusea zijn relatief veel personen werkzaam (56%). Dat heeft te maken met de relatief grote inzet van vrijwilligers en stagiairs bij die musea. Een kwart van de personen werkt bij de kunstmusea en nog eens 10% bij de musea voor bedrijf, wetenschap en techniek. Kijk je naar de verdeling naar aantal fte's dan is de verdeling tussen de geschiedenis- en kunstmusea minder ongelijk: 42% van de fte's wordt vervuld bij de geschiedenismusea tegenover 36% bij de kunstmusea.

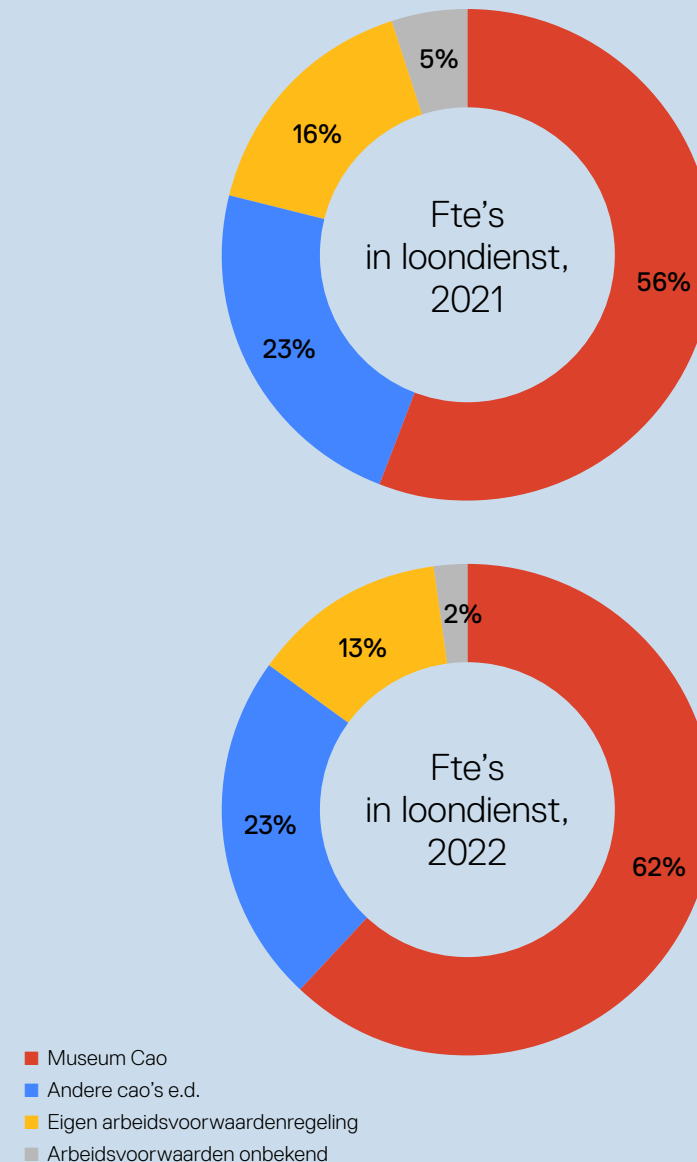
Functieverdeling

Hoewel het aantal fte's in 2022 flink is toegenomen ten opzichte van 2021 verandert er aan de functieverdeling niet zoveel (figuur 6.4). Het grootste deel van het personeel is werkzaam in publiek en presentatie (33%), gevolgd door 23% in bedrijfsvoering en 19% in collectie.

Museum Cao

Het marktaandeel van de Museum Cao neemt toe. Dit betekent dat steeds meer fte's in loondienst onder de Museum Cao vallen. Waar dit marktaandeel in 2021 nog 56% was, valt in 2022 62% van de fte's in loondienst onder de Museum Cao (figuur 6.5). Een deel van die toename lijkt voort te komen uit het feit dat van meer musea de arbeidsvoorwaarden bekend zijn. In 2022 zijn nog maar van 2% van de musea de arbeidsvoorwaarden onbekend, waar dat in 2021 nog voor 5% van de musea gold. Ook zijn er steeds minder musea met eigen arbeidsvoorwaarderegelingen. In 2022 heeft nog 13% van de musea een eigen arbeidsvoorwaarderegeling tegenover 16% in 2021.

Figuur 6.5 Marktaandeel van de Museum Cao, 2021 en 2022

Financiën

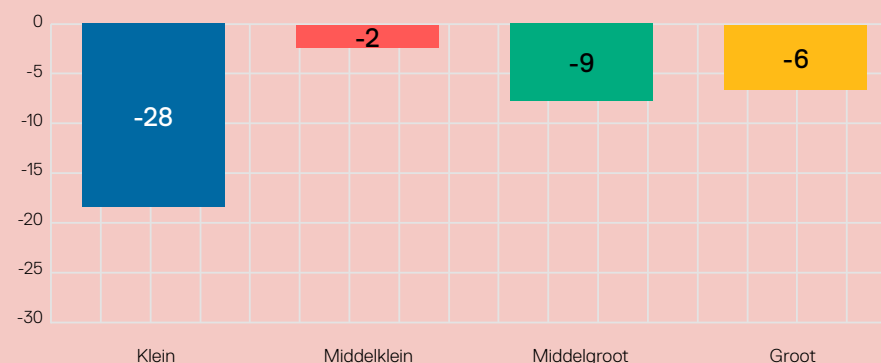
1,2

miljard euro omzet, waarvan
43% eigen inkomsten,
5% coronasteun en
52% overheidssubsidies

Mede doordat de coronamaatregelen in 2022 ten opzichte van de twee jaren ervoor minder ingrijpend waren, laten de financiën van musea grote veranderingen zien. In 2022 bedragen de eigen inkomsten van musea 501 miljoen euro, dit is 191 miljoen euro meer dan in 2021. De eigen inkomsten zijn 30 miljoen euro (ruim 6%) hoger dan de prognose in Museumcijfers 2021 op basis van het meest gunstige scenario. De coronasteun is juist gedaald. In 2022 ontvangen de musea ruim 54 miljoen euro coronasteun, 88 miljoen minder dan in 2021. De overheidssubsidies laten weinig verandering zien ten opzichte van 2021. In 2022 zijn de overheidssubsidies gestegen met 7 miljoen euro (1,2%). Vooral door de stijging van de eigen inkomsten neemt de omzet van musea in 2022 met 110 miljoen euro toe tot 1,159 miljard euro.

De kosten van musea zijn in 2022 met 148 miljoen euro gestegen tot 1,173 miljard euro. De kosten zijn harder gestegen dan de omzet, waardoor de musea in 2022 gezamenlijk een negatief bedrijfsresultaat boeken van 14 miljoen euro (gemiddeld 29 duizend euro per museum). De grote musea boeken gemiddeld wel een positief resultaat, de andere (kleinere) grootteklassen schrijven gemiddeld rode cijfers.

Figuur 7.1 Ontwikkeling eigen inkomsten per grootteklasse, 2019-2022 (in %)*

* Uitsluitend 425 musea die zowel in 2019 als in 2020, 2021 en 2022 lid zijn van de Museumvereniging

Tabel 7.1 Musea naar type collectie en hoofdfinancier, 2022 (aandelen in %)*

Hoofd-financier	Geschiedenis	Kunst	Bedrijf, wetenschap en techniek	Natuur-historie	Volkenkunde	Totaal
Rijk	17	20	10	21	17	13
Gemeente	55	46	56	42	67	55
Provincie	3	5	7	8	0	6
Particulier	26	29	27	29	17	27
Totaal	100	100	100	100	100	100

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

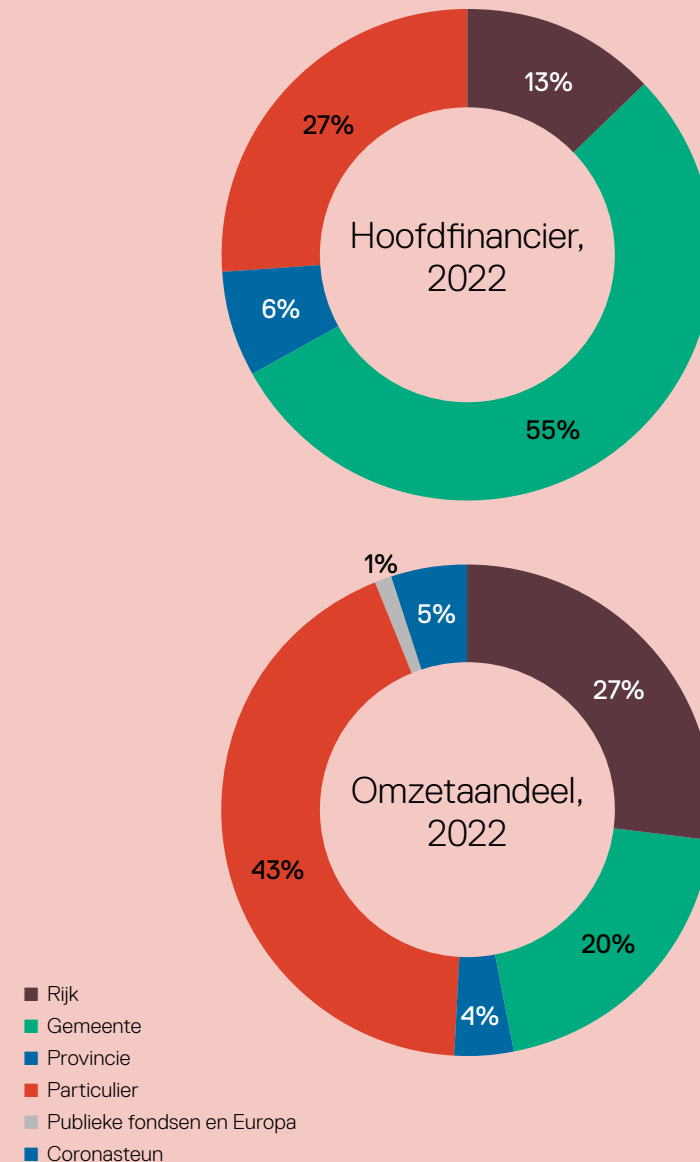
Hoewel de eigen inkomsten ten opzichte van 2021 sterk zijn gestegen, is de impact van de coronacrisis in 2022 nog steeds duidelijk. Vergeleken met 2019 lopen de musea nog achter wat betreft de eigen inkomsten. Dit geldt voornamelijk voor de kleine musea, die in 2022 28% minder eigen inkomsten genereren dan in 2019. Voor de andere grootteklassen is deze afname kleiner (figuur 7.1).

Financiering

Net zoals in eerdere jaren is de gemeente de belangrijkste subsidiegever voor veel musea (figuur 7.2). Iets meer dan de helft van de musea heeft in 2022 de gemeente als hoofdfinancier, en van ruim een kwart (27%) zijn de eigen inkomsten de belangrijkste financieringsbron. Verder heeft 13% het Rijk als belangrijkste financieringsbron. De overige 6% van de musea wordt voor het grootste deel gefinancierd door de provincie.

Met een bijdrage van 315 miljoen euro (27% van de totale omzet) is het Rijk de belangrijkste subsidiegever op nationaal niveau. Daarna volgen de gemeenten met 227 miljoen euro (20% van de omzet). De andere subsidiebijdragen zijn relatief beperkt. Coronasteun is in 2022 met 54 miljoen euro nog maar goed voor 5% van de omzet, tegenover 14% van de omzet (142 miljoen euro) in 2021.

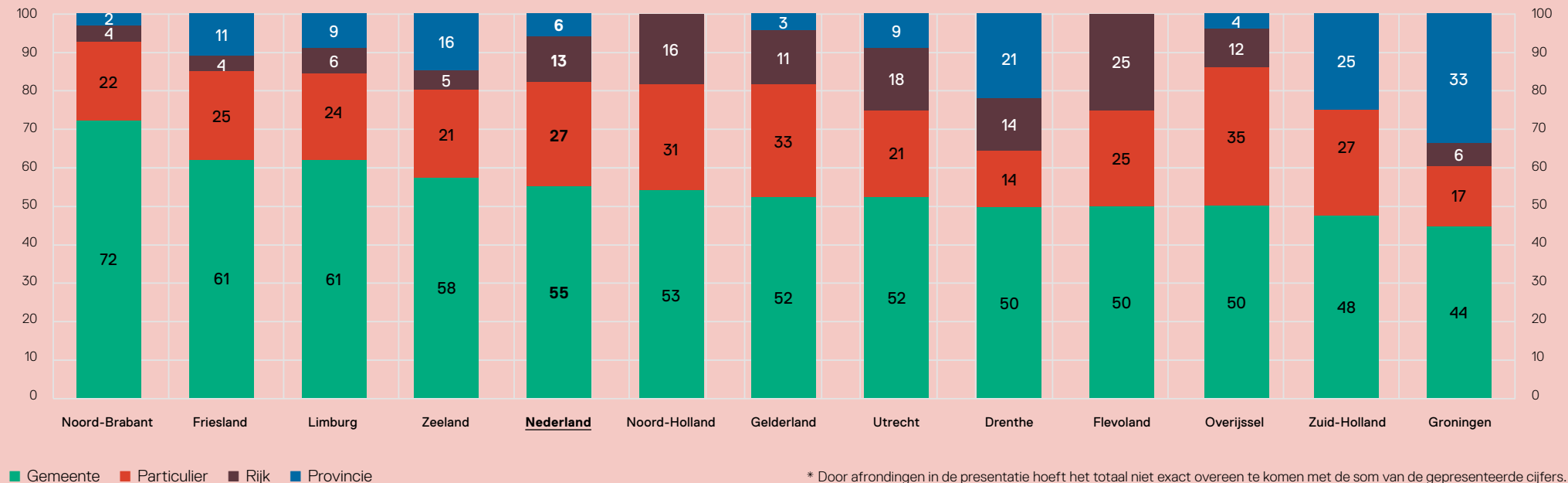
Figuur 7.2 Musea naar hoofdfinancier en omzetaandeel, 2022

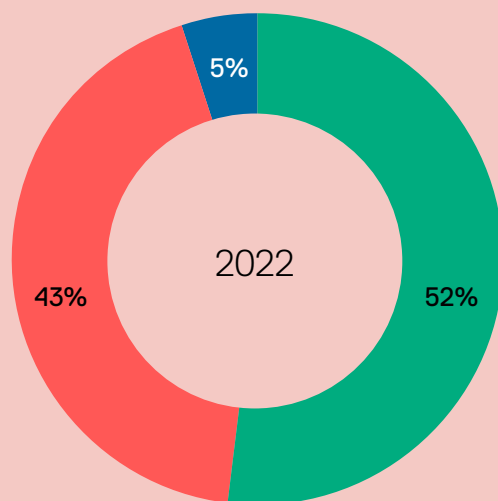
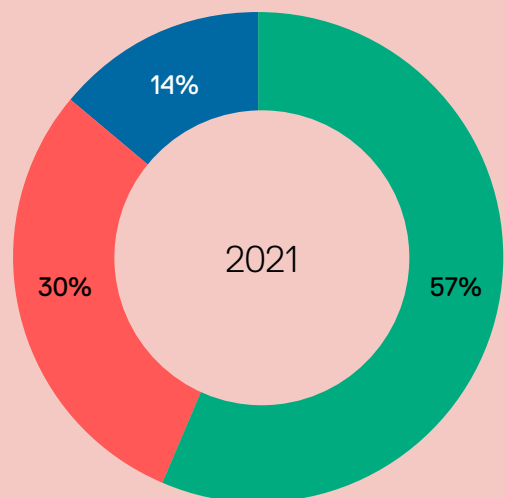
De gemeenten zijn voor alle museumtypen de belangrijkste financier (tabel 7.1), gevolgd door financiering van particuliere bronnen, het Rijk en de provincie. Bedrijf, wetenschap en techniek musea hebben relatief minder vaak het Rijk als hoofdfinancier, ten opzichte van andere typen musea.

De rol van gemeenten als hoofdfinancier is in alle provincies zichtbaar (figuur 7.3). Dit komt overeen met voorgaande jaren. Noord-Brabant springt er in dat opzicht uit. Daar is de gemeente in 2022 relatief het vaakst de belangrijkste financier. In Groningen is het belang van de provincie als hoofdfinancier het grootst.

Figuur 7.3 Musea naar hoofdfinancier per provincie, 2022 (aandelen per provincie in %)*

Figuur 7.4 Eigen inkomsten, subsidies en coronasteun 2021-2022

■ Subsidies
 ■ Eigen inkomsten
 ■ Coronasteun

In Noord-Holland en Zuid-Holland is de provincie geen hoofdfinancier van musea. Het Rijk is relatief het vaakst de hoofdfinancier in Zuid-Holland. De private sector als belangrijkste financieringsbron komt relatief vaak voor in Overijssel, Gelderland en Noord-Holland.

Omzet

De totale omzet van musea bedraagt in 2022 in totaal 1,159 miljard euro (tabel 7.2). Vergeleken met 2021 is de omzet met 110 miljoen euro (11%) gestegen. In 2022 ligt de omzet 95 miljoen euro (9%) hoger dan in 2019. Nadat de omzet in 2020 en 2021 lager uitviel dan in 2019, is 2022 het eerste jaar na de coronacrisis waarin de omzet ten opzichte van 2019 is gestegen. De eigen inkomsten dragen in 2022 43% bij aan de omzet, aanmerkelijk meer dan de 30% in 2021 (figuur 7.4). In 2019 was dit 50%.

De coronasteun vormt in 2022 slechts 5% van de totale omzet, tegenover 14% in 2021. Het grootste gedeelte van de coronasteun (88%) komt net als in de twee voorgaande jaren van het Rijk (tabel 7.2). De subsidies (exclusief coronasteun) zijn in 2022 goed voor 52% van de totale omzet. Dat is lager dan de 57% in 2021.

Tabel 7.2 Samenstelling van de omzet, 2022*

	Bedragen (x 1 miljoen euro)	Aandeel
Omzet		
Subsidie	604	52%
Eigen inkomsten	501	43%
Coronasteun	54	5%
Totale omzet	1159	100%
Subsidies		
Rijk	315	52%
Gemeente	227	38%
Provincie	46	8%
Publieke fondsen en Europa	16	3%
Totaal subsidies	604	100%
Eigen inkomsten		
Entree	214	43%
Horeca en winkel	87	17%
Sponsoring	22	4%
Overige activiteiten	75	15%
Private fondsen	73	15%
Giften	30	6%
Totaal eigen inkomsten	501	100%
Coronasteun		
Generieke steun Rijk	12	22%
Specifieke steun Rijk	36	66%
Specifieke steun gemeente	4	7%
Specifieke steun provincie	2	3%
Overige steun	1	2%
Totaal coronasteun	54	100%

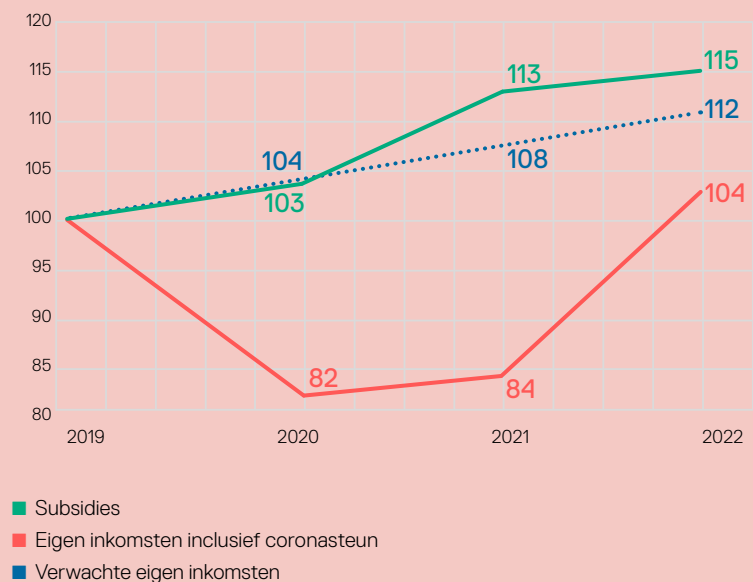
* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

De musea ontvangen in 2022 in totaal 604 miljoen euro uit overheidssubsidies (exclusief coronasteun). De trends in de eigen inkomsten en subsidies van musea vanaf 2019 lopen sterk uiteen (figuur 7.5). De eigen inkomsten (inclusief coronasteun) herstellen duidelijk na een dip in de coronajaren. De impact van de coronacrisis is te zien als we kijken naar de verwachte eigen inkomsten gebaseerd op de historische trend van 2015-2019 (stijging van 3,8% per jaar). De eigen inkomsten (inclusief coronasteun) zijn in 2022 4% hoger dan in 2019, terwijl dat volgens de historische trend 12% hoger zou moeten zijn. Daar komt nog bij dat de subsidies ten opzichte van 2021 nauwelijks zijn gestegen, bij een inflatie van 10%.

Eigen inkomsten

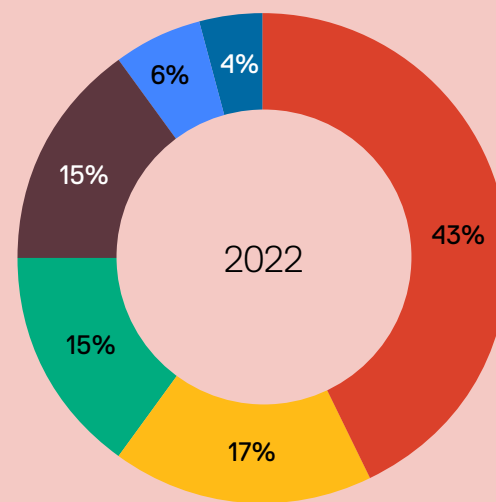
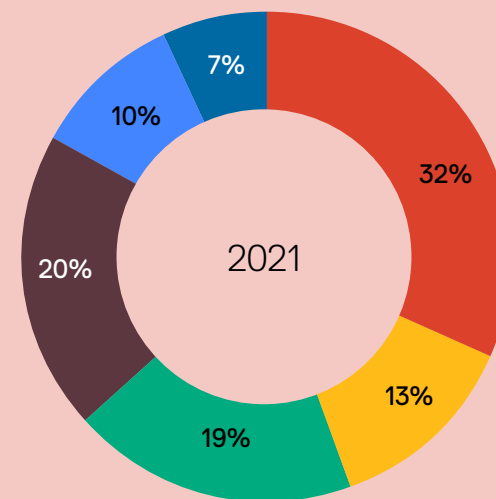
Exclusief de coronasteun zijn de eigen inkomsten in 2022 nog 7% lager dan in 2019. Dit verschil van 35 miljoen euro wordt overigens wel gecompenseerd door de 54 miljoen euro aan ontvangen coronasteun. De eigen inkomsten plus coronasteun komen in 2022 uit op 555 miljoen euro. Als de stijgende trend in de eigen inkomsten tussen 2015-2019 zich had doorgezet tot 2022, zouden de eigen inkomsten echter 601 miljoen euro zijn geweest. De eigen inkomsten laten dus herstel zien, maar liggen nog onder het niveau dat we zouden verwachten zonder de impact van de coronacrisis.

Figuur 7.5 Trends in de subsidies en de eigen inkomsten (index, 2019 = 100), 2019-2022

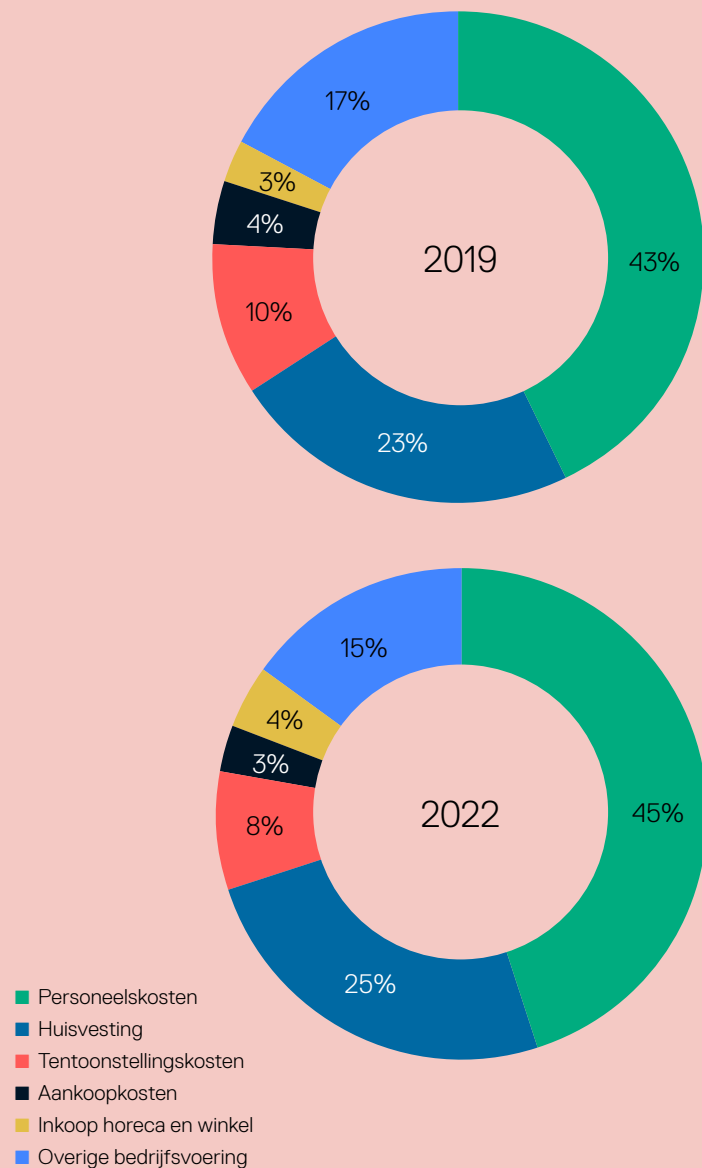

De eigen inkomsten van de musea bestaan voor 43% uit entreegelden, inclusief de bezoeker vergoeding van de Museumkaart (figuur 7.6). Omdat het museumbezoek in 2022 weer is gestegen, is het relatieve belang van de entreegelden in 2022 hoger dan in 2021, toen de coronamaatregelen het bezoek flink beperkten. In 2021 vormden entreegelden slechts 32% van de eigen inkomsten. Ter vergelijking: in 2019 vormden inkomsten uit entree 46% van de eigen inkomsten.

Figuur 7.6 Samenstelling van de eigen inkomsten, 2021 en 2022

Figuur 7.7 Samenstelling van de kosten van musea, 2019 en 2022

De gemiddelde entreprijs voor volwassenen tot 65 jaar was 9,50 euro in 2022. Bij een klein deel van de musea (2%) is de toegang gratis. De entreprijzen voor alle leeftijdscategorieën zijn in 2022 met 5% gestegen ten opzichte van 2021.

Kosten

De totale kosten van musea bedragen in 2022 in totaal 1,173 miljard euro (tabel 7.3). Dit is een stijging ten opzichte van 2021 (14%), en ten opzichte van 2019 (8%). De personeels- en huisvestingskosten zijn de grootste kostenposten voor musea (figuur 7.7). In 2022 vormen deze twee kostenposten samen 70% van de totale kosten. In 2019 vormden de personeels- en huisvestingskosten nog 66% van de totale kosten. Het aandeel van de kosten dat gaat naar overige bedrijfsvoering en tentoonstellingskosten is juist gedaald, van 27% in 2019 naar 23% in 2022.

Ten opzichte van 2021 zijn de personeels- en huisvestingskosten (in absolute zin) gestegen. De personeelskosten zijn sinds 2021 toegenomen met 70 miljoen euro (15%); de huisvestingskosten met 27 miljoen euro (12%).

Tabel 7.3 Samenstelling van de kosten van musea, 2022*

Kosten	Bedragen (x 1 mln. euro)	Aandeel
Personeelskosten	528	45%
Huisvestingskosten (inclusief afschrijvingen)	298	25%
Tentoonstellingskosten	90	8%
Aankoopkosten	37	3%
Inkoop horeca en winkel	41	4%
Overige bedrijfsvoering	178	15%
Totaal kosten	1.173	100%

* Door afrondingen in de presentatie hoeft het totaal niet exact overeen te komen met de som van de gepresenteerde cijfers.

1,2 miljard euro
kosten, waarvan
45% personeels-
kosten en **25%**
huisvestingskosten

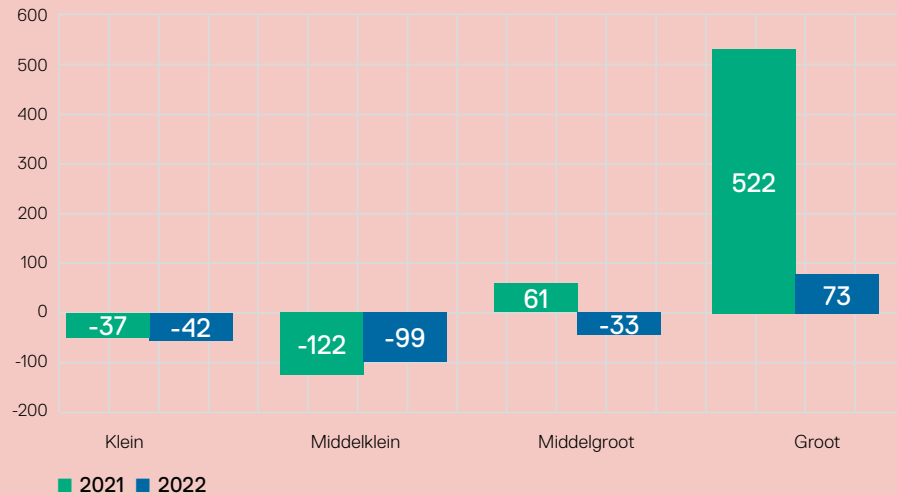
Exploitatie

Hoewel de totale omzet van musea met 110 miljoen euro stijgt in 2022, stijgen de kosten harder, namelijk met 148 miljoen euro. Mede door deze gestegen kosten boeken de musea gezamenlijk een negatief resultaat van 14 miljoen euro (gemiddeld 29 duizend euro per museum). Het gemiddelde bedrijfsresultaat verschilt echter sterk per grootteklasse (figuur 7.8).

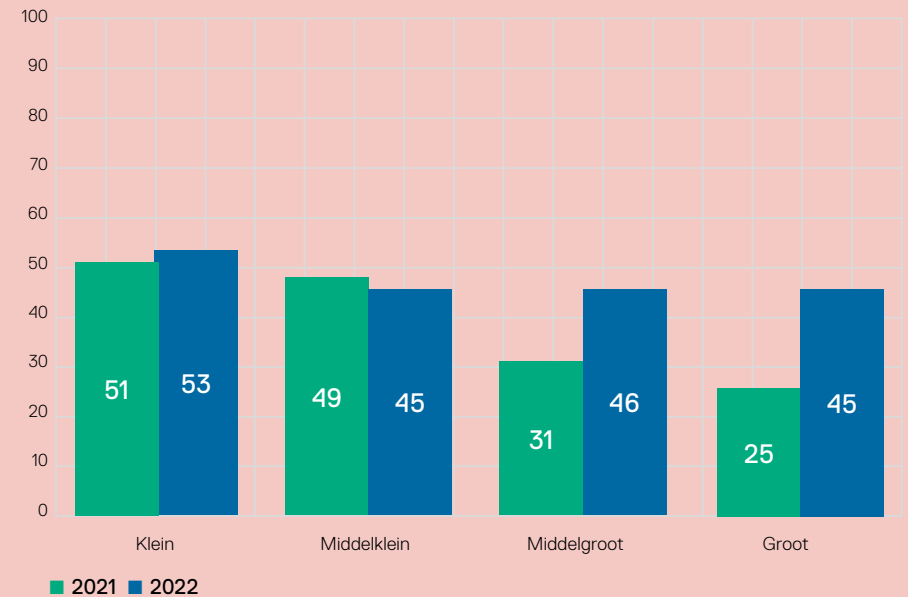
De grote musea boeken gemiddeld wel een positief resultaat (gemiddeld 73 duizend euro per museum). De rest laat een negatief bedrijfsresultaat zien. Ook in 2021 boekten de grote musea gemiddeld een positief resultaat (gemiddeld 522 duizend euro per museum). De middelgrote musea vallen op: na een gemiddeld positief resultaat in 2021, zijn deze musea in 2022 gemiddeld genomen in het rood geëindigd.

In 2022 kampt 49% van de musea met een negatief bedrijfsresultaat. Dit is een toename ten opzichte van 2021, toen 43% van de musea eindigde met rode cijfers. Deze toename doet zich voornamelijk voor bij de middelgrote en grote musea (figuur 7.9).

Figuur 7.8 Gemiddeld resultaat uit de gewone bedrijfsvoering van musea per grootteklasse, 2021 en 2022 (x1.000 euro's)

Figuur 7.9 Aandeel musea met negatief bedrijfsresultaat, 2021 en 2022 (in %)

49% van de musea heeft een negatief bedrijfsresultaat

Inflatie

1%

toegenomen
overheidssubsidies bij
een inflatie van 10%

Tussen 2015 en 2022 zijn de kosten sterker toegenomen dan de overheidssubsidies

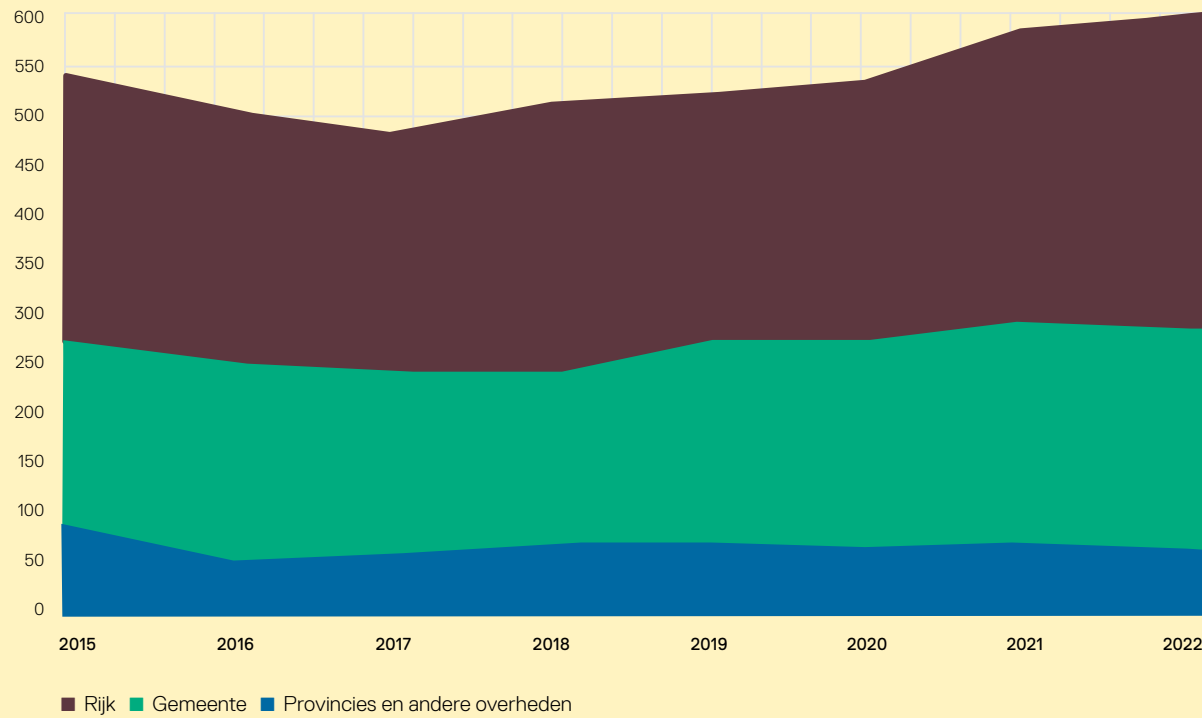
De prijzen van consumentengoederen en diensten waren in 2022 maar liefst 10% hoger dan het jaar ervoor (bron: CBS). Dit was de hoogste inflatie sinds 1975. In hoofdstuk 7 over de financiën was al te zien dat de kosten voor musea in een jaar tijd met 14% zijn toegenomen. Daar staat tegenover dat de overheids-subsidies nauwelijks zijn gestegen. In 2022 zijn deze namelijk met 1% toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor.

Om een beeld te krijgen van de ontwikkeling van de inflatie tegenover de ontwikkeling van overheids-subsidies, wordt voor dit hoofdstuk de periode tussen 2015 en 2022 genomen. Voor musea die lid zijn van de Museumvereniging, zijn de overheidssubsidies sinds 2015 met 11% toegenomen (figuur 8.1), van 542 miljoen euro in 2015 tot 604 miljoen euro in 2022. Het aantal musea dat lid is van de Museumvereniging is in diezelfde periode echter ook gestegen, met maar liefst 56 musea. Dat is een toename van +14%. Groei van overheidssubsidies is dus te verwachten.

Kosten tegenover inflatie in de museumsector

De totale kosten van de musea nemen de afgelopen jaren toe. In 2022 maken musea 164 miljoen meer kosten dan in 2015 (tabel 8.1), wat neerkomt op een stijging van 16%. De kosten zijn dus sterker toegenomen dan de overheidssubsidies in dezelfde periode (11%). Verder bestaat gemiddeld ruim twee derde van de kosten uit uitgaven aan personeel en huisvesting (inclusief energie en water). Dat betekent dat de inflatie in de museumsector ook voor twee derde wordt bepaald door de prijsontwikkeling van huisvesting en loonontwikkeling.

Figuur 8.1 Subsidies per jaar in miljoenen euro's, 2015-2022

Tabel 8.1 Kostenposten voor musea 2015-2022 in miljoenen euro's, met gemiddeld aandeel van de totale uitgaven

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gemiddeld aandeel
Personeelskosten	408	435	431	442	463	450	458	528	43%
Huisvestingskosten	251	263	242	237	248	244	273	298	25%
Andere kosten	348	349	328	332	376	267	294	346	32%
Totaal	1.009	1.047	1.002	1.010	1.087	962	1.052	1.173	100%

Inflatie

Om de inflatie in de museumsector worden de volgende gegevens gebruikt (bron: CBS):

1. Ontwikkeling van de contractuele loonkosten per uur in de gesubsidieerde sector
2. De afgeleide consumentenprijsindex voor huisvesting, energie en water
3. De afgeleide consumentenprijsindex voor alle bestedingen

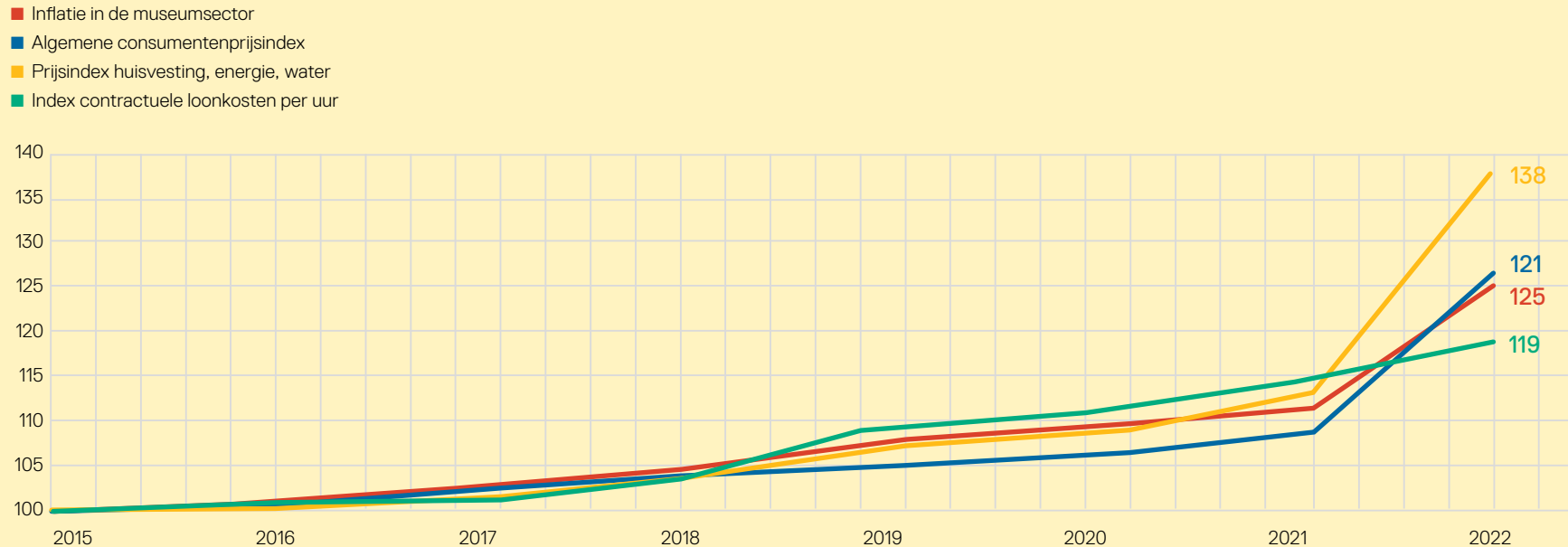
Voor kosten die geen betrekking hebben op personeel en huisvesting hanteren we de algemene prijsontwikkeling als benadering voor de inflatie. De inflatie in de museumsector is de met de kostenaandelen gewogen ontwikkeling van deze drie indexcijfers. Dit betekent dat de inflatie in de museumsector voor 43% wordt bepaald door de ontwikkeling van loonkosten, voor 25% door de ontwikkeling van kosten voor huisvesting, energie en water, en voor de overige 32% door de ontwikkeling van kosten voor alle bestedingen.

Tussen 2015 en 2022 bedraagt de inflatie in de museumsector 25% (figuur 8.2). Vooral in het laatste jaar, tussen 2021 en 2022, is de inflatie voor huisvesting, energie en water hoog.

Subsidies vs. inflatie

De inflatie in de museumsector tussen 2015 en 2022 is met 25% duidelijk hoger dan de toename van 11% van de overheidssubsidies in dezelfde periode. Musea zijn er daardoor in koopkracht fors op achteruit gegaan. Om de subsidies van de gezamenlijke overheden voor de koopkracht op het niveau van 2015 te houden, zou in 2022 een bedrag van 675 miljoen euro aan overheidssubsidies nodig zijn geweest. Dat is 71 miljoen euro meer dan de gerealiseerde 604 miljoen euro aan overheidssubsidies die de musea ontvangen in 2022.

Figuur 8.2 Ontwikkeling van ingezette middelen bij musea (index, 2015 = 100), 2015-2022

De totale kosten voor musea zijn sinds 2021 met 14% toegenomen, terwijl de **overheidssubsidies** met 1% zijn gestegen

Over de Museumvereniging

Als aanjager van, voor en in de museumsector werkt de Museumvereniging aan het realiseren van een toekomstbestendige sector waarmee iedereen zich verbonden voelt. Want een sterke, actieve, toegankelijke en verenigde museumsector verbindt mensen en maatschappij, nodigt uit tot gesprek en zorgt voor de positieve ontwikkeling van de samenleving als geheel. De vereniging agendeert, activeert en inspireert op vijf speerpunten: een sector die inclusiever, diverser, duurzamer, aantrekkelijker en financieel gezonder is. Elk jaar doen de Museumvereniging en het CBS een uitvraag onder musea over het afgelopen jaar. In deze publicatie verschijnen de cijfers van de 469 leden van de Museumvereniging in 2022.

Ledenlijst

ABC Haarlem	Cobra Museum	Fashion for Good	Herinneringscentrum Kamp	Hunebedcentrum
Afrika Museum	CODA / Cultuur Onder Dak Apeldoorn	Feyenoord Museum	Westerbork	Huygensmuseum Museum
Agrarisch Museum Westerhem	Collectie Brands	Flessenscheepjesmuseum	Het Bolwerk, Mus.Staats-Spaans	Swaensteyn
Airborne Museum at Hartenstein	Comenius Museum	Flipje en Streekmuseum Tiel	Het Dorchts Patriciërshuis	Ikonenmuseum Kampen
Allard Pierson	Cultureel Erfgoed Het Warenhuis	Florence Nightingale Instituut	Het Gouverneurshuis	Indisch Herinneringscentrum
Amsterdam Museum	Cultuurforum Aardenburg	Foam Fotografiemuseum Amsterdam	Het Hof van Nederland	Industrieel Museum Zeeland
Amsterdam Pipe Museum	Cultuur-Historisch Museum Sorgdrager	Fort Pannerden	Het Hollands Kaasmuseum	Internationaal Klompenmuseum
Amsterdamse School	Cultuurhistorisch Museum Texel	Forteiland Pampus	Het MOW Museum Westerwolde	Japanmuseum SieboldHuis
Museum Het Schip	Museum Waelstee	Forum Groningen Expositie	Het Nederlands Vestingmuseum	Joods Museum
Amsterdamse School De Dageraad	Cuypershuis	Fotomuseum aan het Vrijthof	Het Nieuwe Domein	Jopie Huisman Museum
Anne Frank Huis	Czaar Peterhuis	Fotomuseum Den Haag	Het Noordbrabants Museum	KAdE, Kunsthal in Amersfoort
Anton Pieck Museum	DAF Museum	Frans Hals Museum	Het Scheepvaartmuseum	Kasteel Amerongen
Appel Arts Centre	De Bastei	Fries Landbouw Museum	Het Spoorwegmuseum	Kasteel Amersoyen
Artis-Groote Museum	De Grote Kerk	Fries Museum	Het Sterkenhuis	Kasteel Cannenburch
Artis-Micropia	De Mesdag Collectie	Fries Scheepvaart Museum	Het Utrechts Archief	Kasteel de Haar
Aviodrome Exploitatie B.V.	De Nollen	Fries Verzetsmuseum	Hildo Krop Museum	Kasteel Doorwerth
BAK, basis voor actuele kunst	De Oude Kerk	Fruitteltmuseum	Historiehuis Roermond	Kasteel Duivenvoorde
Bakkerijmuseum De Oude Bakkerij	De Pont museum voor	Galerij Willem V	Historisch Museum De Bevelanden	Kasteel Heeswijk
Beeld en Geluid in Den Haag	Hedendaagse Kunst	Geelvinck Muziek Museum	Historisch Museum De Casteelse Poort	Kasteel Hernen
Beeldende Kunst Middelburg Vleeshal	De Zaanse Molen	Geert Groote Huis	Historisch Museum De Scheper	Kasteel Hoensbroek
Behoud van den Doornenburg	Depot Boijmans van Beuningen	Gelders Geologisch Museum	Historisch Museum Den Briel	Kasteel Huis Bergh
Belasting & Douane Museum	Design Museum Den Bosch	Gemeentemuseum Het Hannemahuis	Historisch Museum Ede	Kasteel Museum Sypesteyn
Belfort Museum Sluis	Diamant Museum Amsterdam	Gemeentemuseum Het Land van Thorn	Historisch Museum Haarlemmermeer	Kasteel Radboud
Betje Wolff Museum	Discovery Museum	Geniemuseum	Historisch Museum Het Palthé Huis	Kasteel Rosendael
Bevrijdingsmuseum Zeeland	Dolhuys Museum van de geest	GeoFort	Historisch Museum Voorschoten	Kasteel Ruurlo
Biesbosch MuseumEiland	Dordrechts Museum	Geologisch Museum Hofland	Historische Collectie Korps	Kasteel van Valkenburg
Bijbels Museum	Drents Museum	Glas - De Glasblazerij	Veldartillerie	Katwijk Museum
Boerderijmuseum De Bovenstreek	Drukkerijmuseum Meppel	Gorcums Museum Gemeente	Historische Tuin Aalsmeer	Kazemattenmuseum Kornwerderzand
Bonnefantenmuseum	Ds. G. Boerstichting	Gorinchem	Honig Breethuis	Kempenmuseum De Acht Zaligheden
Boomkwekerijmuseum	Van 't Lindenhoutmuseum	Grachtenmuseum Amsterdam	Hortus Botanicus Leiden	Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Botanische Tuin De Kruidhof	Edams Museum	GRID Grafisch Museum Groningen	Huis Doorn	Keramiekmuseum Princessehof
Botanische Tuin Kerkrade	Educatief W.O. II Centrum Medemblik	Groninger Forum	Huis Marseille, Museum voor	Kessels Museum
Botanische Tuinen Universiteit Utrecht	Elisabeth Weeshuis Museum	Groninger Museum	Fotografie	Keukenhof B.V.
Brabants Museum Oud Oosterhout	Embassy of the Free Mind	Haags Historisch Museum	Huis Sonneveld	Kijk en Luistermuseum
Brandweermuseum Hellevoetsluis	Erfgoedcentrum Tongerlohuys	Haarlemmermeermuseum De Cruquius	Huis Van Gijn	Kinderboekenmuseum
Buitenplaats Kasteel Wijlre	Erfgoedpark Batavialand	H'ART Museum (Hermitage	Huis van Hilde	KM21
Bureau Europa	Eusebius Arnhem	Amsterdam)	Huis Verwolde	Koloniecentrum Museum de
Centraal Museum	Exploitatie Slot Zuylen	Heerenveen Museum	Huis Zypendaal	Proefkolonie
Chabot Museum	Eye Filmmuseum	Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg	Huizer Museum	Koninklijk Eise Eisinga Planetarium

Koninklijk Paleis Amsterdam	Museum aan de A	Museum Het Oude Raadhuis Urk	Museum Stadskasteel Zaltbommel
Kranenburg	Museum Abdijkerk	Museum Het Pakhuis	Museum Staphorst
Kröller-Müller Museum	Museum Arnhem	Museum het Petershuis	Museum 't Behouden Huys
Kuiperij	Museum Beelden aan Zee	Museum Het Rembrandthuis	Museum Terra Maris
Kunstfort bij Vijfhuizen	Museum Belvédère	Museum Het Spinozahuis	Museum Tromp's Huys
Kunsthal Rotterdam	Museum Boijmans Van Beuningen	Museum Hilversum	Museum Valkenburg
Kunstinstituut Melly	Museum Boxtel	Museum Hindeloopen	Museum van Bommel van Dam
Kunstmuseum Den Haag	Museum Bredius	Museum Hoeksche Waard	Museum van de 20e Eeuw
Kunstvereniging Diepenheim Drawing Centre Diepenheim	Museum BroekerVeiling	Museum In 't Houten Huis	Museum van de Vrouw
Landbouw/Juttersmuseum 'Swartwoude'	Museum Bronbeek	Museum JAN	Museum van Egmond
Landgoed Fraeylemaborg	Museum Bussemakerhuis Borne	Museum Jan Cunen	Museum Van Loon
Landgoed Verhildersum	Museum Buurtspoorweg	Museum Jan Heestershuis	Museum Veere
Levend Paardenmuseum Hollandsche Manege	Museum Catharijneconvent	Museum Kaap Skil	Museum Vekemans
Liemers Kunstwerk	Museum de Buitenplaats	Museum Kasteel Wijchen	Museum Vlaardingen
Limburgs Museum	Museum De Dorpsdokter	Museum Kennemerland	Museum Volkenkunde
Limburgs Openluchtmuseum Eynderhoof	Museum de Fundatie	Museum Kinderwereld	Museum voor anatomie en pathologie
Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum	Museum de Fundatie (Kasteel Het Nijenhuis)	Museum Klok & Peel	Museum W
Louis Couperus Museum	Museum de Heksenwaag	Museum Klooster Ter Apel	Museum Weesp
Louwman Museum	Museum de Kantfabriek	Museum Krona	Museum Wierdenland Ezinge
Luther Museum Amsterdam	Museum De Koperen Knop	Museum Lunteren	Museum Willet-Holthuysen
Maas Binnenvaartmuseum	Museum De Lakenhal	Museum Maassluis	Museum Zaanse Tijd
Marechausseemuseum	Museum de Locht Limburg	Museum Martena	Museumbrouwerij De Roos
Marie Tak van Poortvliet Museum	Museum De Looierij	Museum Meermanno Huis van het Boek	Museumfabriek
Marinemuseum	Museum De Pelgrim	Museum Menkemaborg	Museummolen De Walvisch
Mariniersmuseum	Museum De Roos	Museum Nairac	Museumpark Archeon
Maritiem Centrum 'Abraham Fock'	Museum De Tien Malen	Museum Nederlandse Cavalerie	Museumpark Orientalis
Maritiem Museum Rotterdam	Museum de Vier Quartieren	Museum Nienoord, Borg en Nationaal Rijtuigmuseum	Museumstoomtram Hoorn-Medemblik
Maritiem Muzeum Zeeland	Museum De Voorde	Museum Nijkerk	Musiom
Marius van Dokkum Museum	Museum De Waag	Museum Noordwijk	Muzee Scheveningen
Marker Museum	Museum De Wemme	Museum Noordwijk	Muzeeaquarium Delfzijl
Markiezenhof	Museum De Wieger	Museum Ons' Lieve Heer op Solder	Nationaal Archief
Marres, centrum v. contemporaine cultuur	Museum De Zwarte Tulp	Museum Opsterlân	Nationaal Baggermuseum
Mauritshuis	Museum Dokkum	Museum Paul Tetar van Elven	Nationaal Gevangenis­museum
Melmuseum Expl. B.V. Museum More	Museum Dorestad	Museum Prinsenhof Delft	Nationaal Glasmuseum
MIJ Museum IJsselstein	Museum Drachten	Museum Rijswijk	Nationaal Holocaustmuseum
Miramar Zeemuseum	Museum Elburg	Museum Romeinse Katakomben	Nationaal Jenevermuseum
Missiemuseum Steyl	Museum Engelandvaarders	Museum Rotterdam '40-'45 NU	Nationaal Militair Museum
Molenmuseum De Valk	Museum Flehite	Museum Schokland	Nationaal Modelspoor Museum
Mondriaanhuis	Museum Giethoorn 't Olde Maat Uus	Museum Sjoel Elburg	Nationaal Monument Kamp Vught
MU	Museum Gouda	Museum Slager	Nationaal Monument Oranjehotel
Multatuli Museum	Museum Havezate Mensinge	Museum Sloten	Nationaal Onderduikmuseum
Museon-Omniversum One Planet	Museum Helmond	Museum Spakenburg	Nationaal Onderwijsmuseum
Museum 't Oude Slot	Museum Hengelo	Museum Speelklok	Nationaal Orgelmuseum
	Museum Henriette Polak	Museum Stad Appingedam	Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers

Nationaal Sleepvaart Museum	Oudheidkamer Texel	Stadsmuseum Harderwijk	Valkhofmuseum
Nationaal Tinnen Figuren Museum	Outsider Art Museum Museum van de Geest	Stadsmuseum Rhenen	Van Abbemuseum
Nationaal Veiligheidsinstituut	Oyfo Techniekmuseum	Stadsmuseum Steenwijk	Van Eesteren Museum
Nationaal Vlasserij-Suikermuseum	Paleis Het Loo Nationaal Museum	Stadsmuseum Veenendaal	Van Gogh Museum
Nationaal Vlechtmuseum	Panorama Mesdag BV	Stadsmuseum Woerden	Van Gogh Village Nuenen
Nationale Stg. De Nieuwe Kerk	Paulina Bisdom van Vliet	Stedelijk Museum Alkmaar	Vechtstreekmuseum
Natura Docet Wonderryck Twente	Paviljoen Nederland en WOI	Stedelijk Museum Amsterdam	Veenkoloniaal Museum
Naturalis Biodiversity Center	Peter van den Braken Centrum	Stedelijk Museum Breda	Veluws Museum Hagedoorns Plaatse
Natuurcentrum Ameland	Philips Museum	Stedelijk Museum Coevorden	Venrays Museum
Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum	Pieter Vermeulen Museum	Stedelijk Museum Kampen	Vereniging Oud Vriezenveen
Oudenbosch	Portrait Gallery of the 17th Century Amsterdam	Stedelijk Museum Schiedam	Verwey Museum Haarlem
Natuurhistorisch Museum Maastricht	Museum aan de Amstel	Stedelijk Museum Vianen	Verzetsmuseum Amsterdam
Natuurhistorisch Museum Rotterdam	Portugese Synagoge	Stedelijk Museum Zutphen	Verzetsmuseum Zuid-Holland Libertum
Natuurmuseum Brabant	preHistorisch Dorp Stg. Eindhoven Museum	Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap	Villa Mondriaan
Natuurmuseum Fryslân	Purmerends Museum	Museum Joure	Vincent van GoghHuis
Nederlands Bakkerijmuseum	Ramtorenschip Buffel	Stichting Techniek met een ziel	Visserijmuseum Breskens
Nederlands Fotomuseum	Rietveld Schröderhuis	Stoomtrein Goes-Borsele	Visserijmuseum Zoutkamp
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	Rijksmuseum Amsterdam	Stoomtrein Katwijk Leiden	Voerman Museum
Nederlands Museum voor de Pluimveehouderij	Rijksmuseum Boerhaave	Streek & Landbouwmuseum Goemanszorg	Volendams Museum
Nederlands Openluchtmuseum	Rijksmuseum de Gevangenpoort	Streekhistorisch Museum Tweestromenland	Von Gimborn Arboretum
Nederlands Steendrukmuseum	Rijksmuseum Muiderslot	Streekmuseum “De Meestooft”	Vrijheidsmuseum
Nederlands Stoommachinemuseum	Rijksmuseum Slot Loevestein	Streekmuseum Etten-Leur Museum “de Kunst	Vrijmetselelij Museum
Nederlands Tegelmuseum	Rijksmuseum Twenthe	van het Leven”	Warkums Erfskip
Nederlands Uitvaartmuseum Tot Zover	Rijksmuseum van Oudheden	Streekmuseum Goeree-Overflakkee	Waterlandsmuseum de Speeltoren
Nederlands Volksbuurtmuseum	Rijssens Museum	Streekmuseum Krimpenerwaard	Waterliniemuseum Fort bij Vechten
Nederlands Watermuseum	RKD-Ned. Instituut v. KunStg.eschiedenis	Streekmuseum Stevensweert Ohé & Laak	Watersnoodmuseum
Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven	Royal Delft Museum	Streekmuseum Veldzicht	Weegschaalmuseum Naarden
Nederlands Zouavenmuseum	Schermer Molens	Studiegroep Leudal, Leudal Museum	Wereldmuseum Rotterdam
NEMO Science Museum	Schoonewelle Mus. voor Natuur en Ambacht	‘t Fiskershúske	West
NEMO Science Museum De Studio	SCHUNCK	TENT Centrum Beeldende Kunst	Westfries Museum
Nest Foundation	Singer Laren	Texels Museum (EcoMare)	Westlands Museum
Nieuwe Instituut	Sint Janskerk- De Goudse Glazen	Textielmuseum	Weverijmuseum Geldrop
Nijntje Museum	SLEM Het Schoenenkwartier	Teylers Museum	Wevershuis
Noord-Veluws Museum	Société Musée Laliqye PaysBas	Thermenmuseum	World Seed Experience (Sow to Grow)
Observeum Museum & Sterrenwacht	Sonnenborgh, Museum en Sterrenwacht	Tibet House of Holland	Zaans Museum
Oorlogsmuseum Eyewitness	Space Expo	Touwmuseum De Baanschuur	Zandvoorts Museum
Oorlogsmuseum Overloon	Speelgoed en Carnavalsmuseum Op Stelten	Trompenburg Tuinen & Arboretum	Zee- en Havenmuseum de Visserijschool
Openbaar Vervoer & Speelgoed Museum	Speelgoedmuseum Deventer	Tropenmuseum	Zeeuws Museum
Doesburg	Stadhuismuseum Zierikzee	Tropenmuseum Junior	Zoutmuseum
Openbaar Vervoer & Speelgoed Museum	Stadsarchief Amsterdam	TU Delft Hortus Botanicus	Zuiderzeemuseum
Doetinchem	Stadsmuseum Stedelijk Museum Almelo	TU Delft Science Centre	Zwanenbroedershuis
Openluchtmuseum Themapark De Spitkeet	Stadsmuseum Doetinchem	Universiteitsmuseum Groningen	
Openluchtmuseum Het Hoogeland	Stadsmuseum Grave	Universiteitsmuseum Utrecht	
Openluchtmuseum Ootmarsum	Stadsmuseum Groenlo	Valkerij en Sigarenmakerij Museum	

Colofon

Copyright

Museumcijfers 2022 is een uitgave van Stichting Museana, Stichting Museumkaart en de Museumvereniging. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Disclaimer

Ondanks de zorgvuldigheid waarmee Museumcijfers 2022 tot stand is gebracht, kunnen Stichting Museana, Stichting Museumkaart en Museumvereniging geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Databewerking: Eric Verhoog (ABF Research, Delft)

Analyse: Nancy Blaker en Joran Veldkamp
(Atlas Research, Amsterdam)

Samenstelling: Aylin Beijersbergen,
Hanna Marije Booi en Kathelijne Niessen
(Museumvereniging, Amsterdam)

Advies: René Goudriaan

Tekstredactie: Nadine van den Berg
(Atlas Research, Amsterdam)

Vormgeving: def. (def.nl, Amsterdam)

Oktober 2023

Museumvereniging in samenwerking
met Stichting Museana

Postbus 2975
1000 CZ Amsterdam

020 551 2900
info@museumvereniging.nl

Museumvereniging in samenwerking
met Stichting Museana

Postbus 2975
1000 CZ Amsterdam

020 551 2900
info@museumvereniging.nl

